

Anti EU populizam - slučaj Michel Barnier

Dežmalj, Marta

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Libertas International University / Libertas međunarodno sveučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:223:673695>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-18**

Repository / Repozitorij:

[Digital repository of the Libertas International University](#)

LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB

Marta Dežmalj

ZAVRŠNI RAD
ANTI EU POPULIZAM – SLUČAJ MICHEL BARNIER

Zagreb, listopad 2022.

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

**PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ MEĐUNARODNIH
ODNOSA I DIPLOMACIJE**

ANTI EU POPULIZAM – SLUČAJ MICHEL BARNIER

KANDIDAT: Marta Dežmalj

KOLEGIJ: Komparativni politički sustavi

MENTOR: doc. dr. sc. Vladimir Filipović

Zagreb, listopad, 2022.

SADRŽAJ

<i>SAŽETAK</i>	1
<i>1. UVOD</i>	3
<i>2. POPULIZAM</i>	4
2.1. Definiranje populizma	5
2.2. Populizam i politička komunikacija.....	8
2.3. Populizam u narativima političara.....	10
<i>3. POLITIČKA KARIJERA MICHEL BARNIERA</i>	14
<i>4. ULOGA MICHEL BARNIERA U BREXITU</i>	18
4.1. Michel Barnier kao glavni pregovarač o Brexitu.....	19
4.2. Michel Barnier kao glavni pregovarač o trgovinskom sporazumu Velike Britanije i EU.....	26
<i>5. PREDSEDNIČKA KAMPANJA NA POSLJEDNJIM IZBORIMA U FRANCUSKOJ</i>	31
5.1. Anti Eu populizam Michel Barniera u toku predsjedničke kampanje.....	32
5.2. Okretanje Michel Barniera ka desnici i promjena u vanjskoj politici	35
<i>6. ZAKLJUČAK</i>	38
<i>7. LITERATURA</i>	40

SAŽETAK

U proteklom desetljeću, egzogeni događaji i vanjski uvjeti pogodovali su rastu populizma jer je značajan dio svijeta prošao kroz najdužu ekonomsku recesiju i krizu u jednom stoljeću. Takve su krize korijeni populizma, kako povijesno tako i suvremeno. U tom smislu su pojedine populističke političke stranke predstavile jedinstveni nativistički odgovor na gospodarsku i političku krizu. Primjećuje se da globalizacija, koja zahvaća mnoge od ovih trendova, pruža plodno tlo za populizam.

Michel Barnier je jedan u nizu slučajeva koji su mijenjali svoje pozicije, od glavnog pregovarača Brexita do anti EU populista. Kao u slučaju pregovora EU-UK o Brexitu, radikalno različiti komunikacijski stilovi populističkih i tehnokratskih političkih stilova doprinose osjećaju nepovjerenja između stranaka, kao suprotstavljeni narativi, izvori legitimnosti i izvori nelegitimnosti postaje sporna točka koja dovodi do sumnje u integritet, legitimitet i poštenje s druge strane.

Nakon ovakvih populističkih stilova u Brexitu, možda nije ni začuđujući Barnier koji je često napominjao da se veseli povratku u Francusku nakon konačne ratifikacije trgovinskog dogovora EU-UK, gdje potpuno okreće svoju politiku od europejca ka desnici, točnije anti EU populista. Zaokret Michela Barniera prema francuskom suverenitetu i desnici na posljednjim izborima u Francuskoj, jedan je od neočekivanih obrata Brexita, bilo da je to znak oportunitizma ili istinske promjene mišljenja, to su svakako bile loše vijesti za Europsku uniju.

Ostaje i dalje dilema da li je njegov obrt stvaran ili prividan. Bio je jedna od najpoznatijih osoba EU-a, koja je provela 10 godina kao povjerenik, a pet kao njezin glavni pregovarač, vidio je organizaciju iznutra i zaključio da njezina temeljna načela ne funkcioniraju u najboljem interesu njezinih država članica. Ili pak on to zapravo ne misli, ali lukavi veteran pet desetljeća u politici na takozvanoj prvoj liniji vjeruje da će takva izjava biti dovoljno popularna među francuskim biračima da bi mu to moglo dati priliku za pobjedu na predsjedničkim izborima.

Ključni pojmovi: populizam, Michel Barnier, Brexit, Europska Unija, Velika Britanija, izbori u Francuskoj, anti EU populizam.

ABSTRACT

In the past decade, exogenous events and external conditions favored the growth of populism as a significant part of the world went through the longest economic recession and crisis in a century. Such crises are the roots of populism, both historically and today. In this sense, certain populist political parties presented a unique nativist response to the economic and political crisis. Globalization, which captures many of these trends, is noted to provide fertile ground for populism.

Michel Barnier is one of a series of cases that have changed their positions, from chief Brexit negotiator to anti-EU populist. As in the case of the EU-UK Brexit negotiations, the radically different communication styles of populist and technocratic political styles contribute to a sense of mistrust between the parties, as competing narratives, sources of legitimacy and sources of illegitimacy become a point of contention, leading to doubts about the integrity, legitimacy and honesty of the other side. .

After such populist styles in Brexit, it is perhaps not surprising that Barnier often mentioned that he was looking forward to returning to France after the final ratification of the EU-U.K. trade agreement, where he completely turns his politics from European to the right, specifically anti-EU populists. Michel Barnier's turn towards French sovereignty and the right in the last elections in France is one of the unexpected twists of Brexit, whether it was a sign of opportunism or a genuine change of heart, it was certainly bad news for the European Union.

The dilemma still remains whether his trade is real or an illusion. He was one of the EU's best-known figures, having spent 10 years as commissioner and five as its chief negotiator, seen the organization from the inside and concluded that its core principles were not working in the best interests of its member states. Or maybe he doesn't really mean it, but the shrewd veteran of five decades in so-called front-line politics believes such a statement will be popular enough with French voters to give him a chance to win the presidential election.

Key words: populism, Michel Barnier, Brexit, European Union, Great Britain, elections in France, anti-EU populism.

1. UVOD

Termin populizam, složili su se teoretičari i sudionici u suvremenom političkom narativu, zastupa neku vrstu platforme ili političara koji se upušta u konfrontirajuću politiku protiv establišmenta s ciljem istiskivanja vladajuće elite u reprezentativnim liberalnim ustavnim demokracijama. U ovom generičkom smislu, populizam je poseban fenomen, koji postaje aktualan kada postoji načelni razlog ili uzrok za donositelje političkih odluka u predstavničkim demokracijama ignorirati većinu društvenih pitanja koje njihova politika otvara, a društvena dezintegracija je proizvod akumulacijom mnogih nezadovoljenih potreba.

Tako i rasprave unutar i oko Europske unije sve se više karakteriziraju kao utemeljene na argumentima koji su ili populistički ili tehnokratski. Populizam i tehnokracija posjeduju različite logike argumentacije, načine komunikacije i stvaranja značenja, različite naracije, s pozivanjem na različite izvore legitimnosti. Kao takvi, pregovarači, kao što ćemo vidjeti na primjeru Brexita, konstruiraju svoj identitet tako da nastoje legitimirati vlastito političko djelovanje, dok zauzvrat diskreditira svoje protivnike. To rezultira atmosferom nepovjerenje između aktera koji koriste te različite komunikacijske stilove, čineći bilo koji oblik pregovaranja ili suradnje među njima iznimno teško.

Posebno zanimljiv slučaj je slučaj Michela Barniera, koji od glavnog pregovarača Brexita, pri tom štiteći sve europske vrijednosti, okreće svoju političku retoriku i djelovanje, točnije od europejca ka anti EU populista, što i je osnovni predmet ovog rada. Tijekom cijele predsjedničke kampanje na posljednjim izborima u Francuskoj, on sve više zvuči kao euroskeptik, zagovarajući stroge kontrole useljavanja, ograničenu uloga europskih sudova, novu politiku patriotizma. Dakle, sve vrijednosti koji je čvrsto zastupao prije i tijekom Brexita, u toku predsjedničke kampanje u Francuskoj, napušta i na populističkim stavovima gradi svoju anti EU politiku. Za mnoge je euroskeptično stajalište koje je Barnier demonstrirao tijekom kampanje, odbacivanje njegove vrste proeuropejstva je doista bilo iznenađujuće, što je i osnovni motiv ovog rada.

2. POPULIZAM

Populizam je politički pokret koji se pokušava obratiti "narodu" uvjeravajući ih da samo njegovi vođe predstavljaju njih i njihove brige koje stvarni ili percipirani "elitni establišment" ignorira. Od kasnog 19. stoljeća etiketa "populista" primjenjivana je na niz političara, političkih stranaka i pokreta, često u negativnom kontekstu od strane njihovih protivnika.

Populizam je i autoritarni oblik demokracije koji se prvobitno pojavio kao poslijeratna preformulacija fašizma. Prije pada fašizma, neke rane ideologije i prepopulistički pokreti postojali su u zemljama koje su bile različite poput Francuske, Rusije i Sjedinjenih Država, ali u potpuno drugačijem kontekstu. Nakon što je fašizam napustio svjetsku pozornicu, populizam je prvi put postao režim.

Populizam je politički pokret koji promiče ideju da njegovi vođe jedini predstavljaju "narod" u njihovoj borbi protiv "elitnog establišmenta". Populističke pokrete i političke stranke često predvode karizmatične, dominantne osobe koje se predstavljaju kao "glas naroda". Populizam, politički program ili pokret, zagovara ili tvrdi da zagovara običnu osobu, obično u povoljnom kontrastu sa stvarnom ili percipiranom elitom ili establišmentom. Populizam obično kombinira elemente ljevice i desnice, suprotstavljajući se velikim poslovnim i finansijskim interesima, ali je također često neprijateljski raspoložen prema etabliranim liberalnim, socijalističkim i radničkim strankama. Populistički pokreti nalaze se i na desnom i na lijevom ekstremu političkog spektra. Kad se o njemu govori negativno, populizam se ponekad optužuje za poticanje demagogije ili autoritarizma. U Sjedinjenim Državama izraz je primijenjen na program Populističkog pokreta, iz kojeg je nastala Populistička ili Narodna stranka 1892. godine. Od 1990. broj populista na vlasti u cijelom svijetu dramatično je porastao. Mnoge studije su pokazale konfiguraciju i prirodu populizma u mjestima kao što su Mađarska, Italija, Španjolska, Francuska, Argentina, Venezuela, Meksiko, Australija i Južna Afrika. Nedavni izbori, uključujući one u Britaniji, Sjedinjenim Državama, Nizozemskoj, Francuskoj, Indiji, Italiji, Austriji i Norveškoj, podsjećaju nas da je populizam danas doista globalni fenomen.

2.1. Definiranje populizma

I "populizam" i "populist" dugo su se smatrali loše definiranim terminima, pa se stoga redovito pogrešno primjenjuju i u znanstvenim i popularnim diskursima. Ova poteškoća s definicijom pogoršana je babelovskom zbrkom glasova o populizmu, gdje se značenje pojma razlikuje unutar i između globalnih regija (Latinska Amerika naspram Zapadne Europe); vremenska razdoblja (1930-e u odnosu na sadašnjost) i klasifikacije (lijevo/desno, autoritarno / libertarijansko, pluralističko/antipluralističko). Rezultat je mnoštvo različitih definicija koje nisu popraćene razumijevanjem o tome kako bi mogle međusobno komunicirati. Mnogi ga nastoje prikazati kao "dobar" ili "loš" za demokraciju (Müller, 2016: 137).

U suvremenoj literaturi populizam se često dijeli na lijevu i desnu varijantu. Populizam, osobito u post milenijskoj politici, obično se odnosi na desni populizam, koji je karakteriziran emocionalno nabijenim političkim pozivima na rješavanje kriza putem neonacionalizma, ksenofobija, rasizam, nepoštivanje liberala, demokratske norme i tako dalje. Ističući ove značajke, broj promatrača opisuje desni populizam kao parazita liberalne demokracije koja raste u kriznim vremenima da bi u konačnici ugrozila svog domaćina (Urbanati, 2014: 79). Mouffe tvrdi da dok se populizam "obično koristi u negativnom kontekstu je pogreška (Mouffe, 2016: 30). Mouffe i drugi razlikuju drugi oblik populizma koji bi progresivci mogli povratiti kako bi se mogao suprotstaviti pravom populizmu u formalnoj politici danas. Za lijevi populizam, ili progresivni populizam kaže se da je potencijal za rješavanje kriza na način koji osigurava demokratski projekt, produblivanjem legitimiteta stvarnih demokracija i podržavanjem građanskih, političkih i ekonomskih prava uz materijalni egalitarizam, obično kroz stajalište otvoreno prema imigraciji i izbjeglicama i onaj koji se suprotstavlja moći i privilegiji financijskog kapitala kao uzročnici onečišćenja i uništavanja prirodnih sustava (Tormey, 2018: 260).

Međutim, populizmi kakvi postoje, ne podudaraju se baš s ovom lijevo-desno podjelom. Populizam je ideološki dvosmislen ili "tankocentričan", odnosno vezuje se za raznolike, ponekad čak i proturječne, ideološkim projektima ovisno o političkom trenutku (Mudde, Kaltwasser, 2018: 27). To znači, da različite izborne jedinice mogu odgovoriti na različite aspekte populističkog pokreta, stvarajući savez i prkoseći konvencionalnim ideološkim

linijama (na primjer ksenofobna, ali ekonomski progresivna populistička stranka). Jednako važno, dihotomija lijevo-desno nastoji generirati jednodimenzionalnu procjenu populizma. Nije slučajno da je tako populizam uglavnom kreacija liberalnih kritičara populizma, a lijevi populizam kreacija njegovih radikalnih ili progresivnih zagovornika.

Budući da se populizam obično postavlja protiv demokracije, jer bolje ili gore je nečija procjena populizma usko povezana s percepcijom trenutnog stanja demokracije. Desnica, ljevica, čak i centar, mogu usvojiti stil populizma kako bi dobio izborne nagrade, zbog uobičajene percepcije da su stvarno postojeće demokracije ili nefunkcionalne, korumpirane ili ispražnjene. Dok su nedostaci stvarnih postojećih demokracija naširoko prepoznati, postoji neizvjesnost i neslaganje oko toga kako odgovoriti na val populizma. Treba li se pokušati obuzdati njegov ekstremizam ili ga prihvatiti sve dok ne uključuje eksplicitno nasilje ili ispraviti njegova temeljna ograničenja promicanjem progresivnog populizma.

Za precizniju definiciju obrazaca i napetosti unutar i između populističkih pokreta, predložimo rastaviti široku definiciju populizma na sljedećih šest rascjepa:

- (1) autoritarni i demokratski;
- (2) tržišni fundamentalistički (libertarijanski) i redistributivni;
- (3) isključivi i inkluzivni (antipluralistički i pluralistički);
- (4) ksenofobni i kozmopolitski;
- (5) izborni i participativni;
- (6) nostalgični i aspirativni.

Kao što naziv sugerira, ako populizam ima samo jednu karakteristiku koja definira, to može biti zazivanje ljudi koji su „izdani“. Populizam je tipična reakcija na duboku krizu, stvarnu ili percipiranu, u raznolikim i velikim demokracijama. Naravno, krivac krize kao i identitet žrtve su vrlo visoki osporavani i uvelike variraju. Tako na primjer tijekom Trumpove kampanje za predsjednika, pokazuje da su se njegov stil i retorika svidjeli Amerikancima umorni od stručnosti, elita i kritičkog nacionalizma, jer se Trump mogao povezati s ljudima koji su postali "kulturni autsajderi" u sve progresivnijem američkom društvu koje ih je "ostavilo". Osjećaj krize, dakle, dovodi u pitanje učinkovitost postojećih načina demokratskog predstavljanja "društvenih interesa, vrijednosti i zahtjeva", stvarajući uvjete koji pogoduju za pojavu populista.

Širok izbor pokretačke snage, kao i glavnih agenata i pristaše populizma iznimno otežava pridavanje općih svojstva ili "logike" populizmu, osim što govori u ime naroda. Populizam, čini se da se kreće duž različitih rascjepa, a pozicija ovisi o prirodi krize na koju odgovara, političkoj i socioekonomskoj strukturi koju populisti nalaze i naravno, stvarnoj političkoj praksi populista.

Krize su pridonijele onome što se naziva „globalnim usponom populizma” u razdoblju 2008. –2018. godine, prije svega krize u ekonomiji (financijske krize, gubitke poslova, stagnaciju plaća), suverenitet (nedostajući korporativni porezi, "masovna ilegalna" imigracija) i sigurnost (terorizam, klimatske promjene, demokratsko propadanje). Svako od ovih područja politike predstavlja dobar primjer reaktivnog, ali i produktivnog karaktera populizma jer populistički akteri subjektivno konstruiraju i izvode krizu jednako koliko i reagiraju tome (Moffitt, 2015: 189). S obzirom na konkurentske koncepcije populizma, u svjetlu ovih primjera ilustrira se zašto je ograničeno, ako ne i pogrešno, objasniti populizam jednom definicijom, jer populizam reagira na uvjete koji se razlikuju u različitim kontekstima.

U znanstvenim krugovima se još uvijek raspravlja o tome da li je populizam pozitivna sila za promjenu ili prijetnja demokraciji. Mišljenja su podijeljena. Populizam bi mogao povećati zastupljenost i dati glas skupinama građana za koje se ne osjeća da ih trenutna politička elita čuje. Populizam bi mogao privući pozornost na pitanja koja nisu u glavnim vijestima. Populizam bi mogao mobilizirati skupine ljudi koji su se osjećali na rubu političkog sustava. Populizam bi mogao poboljšati osjetljivost političkog sustava tako što bi natjerao aktere i stranke da više usklade svoje politike sa "željama naroda". Populizam bi mogao biti osvježavajući poziv na buđenje moćnicima, potičući povremena razmišljanja o njihovom ponašanju i elitizmu. Uz to, populizam bi također mogao izazvati ili imati izravne negativne posljedice za liberalnu demokraciju. Populizam bi mogao ograničiti prava manjina. Populizam može iskoristiti izborni mandat da nagriže neovisne institucije koje se smatraju kamenom temeljcem liberalnih demokracija poput sudova ili slobodnih medija. Populizam bi mogao dovesti do političkog tribalizma, koji ometa građanski izričaj i obeshrabruje politički kompromis.

2.2. Populizam i politička komunikacija

Kao što smo napomenuli nedavni izbori u Britaniji, Sjedinjenim Državama, Nizozemskoj, Francuskoj, Indiji, Italiji, Austriji i Norveškoj, podsjećaju nas da je populizam danas doista globalni fenomen. Izborni uspjeh populističkih stranaka povećao se tijekom proteklih desetljeća. Prosječni udio glasova za stranke populističke desnice udvostručio se s manje od 7% u 1960-ima na gotovo 14% u 2010-ima. Na ljevici je potpora populističkoj stranci u istom razdoblju porasla s manje od 3% na gotovo 13% (Inglehart, Pippa, 2017: 23). Iz ove perspektive, porast potpore populizmu je nedvosmislen. Razlozi za to su složeni, ali dva općeprihvaćena tumačenja upućuju na ekonomsku nesigurnost s jedne strane i kulturnu reakciju s druge.

Populizam se može shvatiti kao diskurzivna manifestacija tankocentrične ideologije koja nije samo usredotočena na temeljni skup osnovnih pretpostavki o svijetu, već posebno na jezik koji ih nesvjesno izražava (Hawkins, Riding, Mudde, 2012: 3). Drugim riječima, komunikacijski alati koji se koriste za širenje populističkih ideja jednako su središnji kao i same populističke ideje. Poimanje populizma kao ideologije koju diskurzivno artikuliraju politički i medijski akteri premošćuje postojeću literaturu iz političkih znanosti i komunikologije. S posebnog gledišta političke komunikacije, fokus se sada pomiče s onoga što čini ideologiju populizma na način na koji ona komunicira. Iz ove perspektive usmjerene na komunikaciju, naglasak je na populističkim porukama kao samostalnom “fenomenu kao takvom”, a ne više na određenoj stranačkoj obitelji ili tipu političara. Pod populizmom kao sadržajem, odnosi se na javnu komunikaciju ključnih komponenti populističke ideologije (kao što su usmjerenost na ljude i antielitizam) s karakterističnim skupom ključnih poruka ili okvira. Pod populizmom kao stilom mislimo na činjenicu da su te poruke koje izražavaju populističku ideologiju često povezane s upotrebom karakterističnog skupa elemenata stila prezentacije. U ovoj se perspektivi populizam shvaća kao obilježje političke komunikacije, a ne kao obilježje aktera koji šalje poruku.

Ovisno o korištenju karakterističnih sadržaja i stilskih obilježja, mogu se razlikovati različite vrste populizma. Potpuni populizam uključuje pozivanje na ljude i pozivanje na njih, antielitizam i isključivanje skupine. Isključivanje populizma uključuje samo pozivanje i pozivanje na narod i isključivanje vanjskih skupina, dok anti elitistički

populizam uključuje pozivanje i pozivanje na narod i antielitizam. Konačno, isprazni populizam uključuje samo pozivanje i pozivanje na narod (Aalberg, Claes, 2017: 3). U samoj srži ove definicije nalaze se komunikacija i mediji, s obzirom na središnje mjesto medija kao ključne poveznice između političkih aktera i javnosti. Mediji se više ne mogu tretirati kao sporedna stvar kada je u pitanju razumijevanje suvremenog populizma.

Ceteris paribus, proliferacija novih medija pogoduje populističkoj komunikaciji. Empirijski primjeri posljednjih godina to su pokazali u Švicarskoj, Nizozemskoj, Mađarskoj, Italiji. U populističkoj komunikaciji koja se očituje u diskursu, tri su elementa središnja:

- (1) pozivanje na narod;
- (2) borba protiv korumpirane elite;
- (3) identifikacija izvan skupina (Kriesi, Hanspeter, 2014: 361-378).

Pozivanje na narod prva je odrednica. To je u samoj srži, minimalni definirajući element, također nazvan prazni populizam. Ljudi mogu uzeti različita značenja, ova diskurzivna neodređenost omogućuje populistima da ujedine različite publike pod jednom oznakom. Obraćajući se ljudima, populistu pokušavaju dovesti subjekt zvan ljudi u postojanje, oni proizvode ono što tvrde da predstavljaju (Moffitt, Tormey, 2014: 381). Izgradnja elite u suprotnosti s interesima naroda druga je značajka koja definira. Odnosi se na komunikaciju koja eksplicitno osuđuje establišment, aktualne moćnike, nositelje vlasti i zagovornike postojećeg, nefunkcionalnog sustava. Ovaj antielitistički populizam je retorika koju posebno koriste autsajderi, politički akteri koji pokušavaju steći utjecaj u političkom sustavu i izgraditi prepoznatljivost imena. Treće definirajući obilježje uključuje upućivanje i obraćanje ljudima, te isključivanje vanjskih grupa (isključujući populizam). Perspektiva političke komunikacije smatra da je konstruiranje specifičnog osjećaja društvenog identiteta u srcu populizma. Komunikacijske poruke mogu primijeniti aspekte društvenog identiteta, definirati unutarnje grupe i konstruirati vanjske grupe (problematične manjine, sebične elite, žrtveni jarci predstavljeni kao prijete). Identifikacija jasne vanjske grupe nije obilježje koje definira sve vrste populizma, ali retoriku izvan grupe često koriste populistu na ljevici (protiv kapitalista) i na desnici (protiv imigranata).

Odnos populističkih političkih komunikatora s medijima tradicionalno je zategnut. S jedne strane, populistički akteri trebaju publicitet, koji često dobivaju masovni mediji. S

druge strane, populistički akteri često dobivaju kritičku pokrivenost u elitnim medijima i povoljnu pokrivenost u popularnom tisku. Istodobno, postalo je evidentno da isti politički akteri medije često prikazuju kao korumpirane elitne institucije, uklapajući se u definiciju antielitizma. Nedavni primjer za to je napad američkog predsjednika Trumpa na mainstream medije kao lažne i špekulacije o ograničavanju njihove slobode i djelovanja (Dawes, 2016: 69). Sposobnost komuniciranja s ljudima na izravan način, zaobilazeći glavne medije, učinila je društvene medije popularnima među populističkim političarima. Društveni mediji pružaju izravan pristup javnosti bez novinarskog uplitanja, nude mogućnost uspostavljanja bliske i izravne veze s ljudima, potiču potencijal za personalizirane oblike komunikacije i mogu stvoriti osjećaj zajednice, pripadnosti i priznanja među inače raštrkanim skupinama. U šest zapadnih demokracija, utvrdili su da se populizmom društvenih medija najčešće služe one stranke koje su na krajnjoj lijevoj ili krajnjoj desnoj strani političkog spektra ili one koje imaju status oporbe ili izazivača (Ernst, Engesser, Büchel, Blassnig, Esser, 2017: 347). Dok je utvrđeno da je populizam globalni fenomen koji je zajednički većini demokratskih zemalja, oblik, vidljivost i uspjeh populizma značajno se razlikuju među kulturama. Mnogi kontekstualni čimbenici određuju količinu populističke komunikacije koju prihvaćaju politički akteri, medijski akteri i građani.

2.3. Populizam u narativima političara

Tretirajući populizam kao fenomen na razini govora, a ne kao na razini aktera, postaje moguće postaviti pitanje koji će politički akteri vjerojatnije oslanjati se na populističku retoriku u posebnim okolnostima i zašto. Populizam, dakle, postaje strateški alat odabran na temelju konteksta, a potonji se sastoji od karakteristike publike, govornikove političke pozadine i aspiracije u karijeri. Pokazalo se da što je političar duže na vlasti, manje je vjerojatno da će se oslanjati na populističke tvrdnje o statusu outsajdera, jer će ih se vjerojatno smatrati sve neautentičnima, kao što je bio primjer s Nixonom, čija je kampanja 1968. godine bila daleko više populistička od kampanje koje je vodio za treću predsjedničku utrku 1972. godine. Istodobno odluka da se oslanja na populizam će također

biti oblikovana društvenim, političkim i ekonomskim uvjetima, kao što su recesije, krize nacionalne sigurnosti ili politički skandali. Teroristički napadi u Parizu u studenom 2015. godine i srpnju 2016. godine i Nici u srpnju 2016. godine, primjerice, povećali su poticaje za političare da se oslanjaju na nacionalistički populizam povlačenjem oštrih moralnih granica protiv islama i stavljanjem krivice za permisivnu imigracijsku politiku prema političkim elitama. To je bila strategija mađarskog predsjednika Victora Orbana nakon masakra u Bataclanu kada je tvrdio da su oni koji su rekli da useljavanju, koji su prevozili imigrante iz ratne zone, ti ljudi nisu učinili sve za obranu europskih ljudi (Robins, 2015: 77). Općenito, sadašnji se kandidati rjeđe oslanjaju na populizam nego protukandidati. Slični obrasci pojavljuju se i u SAD i Europi, političari veterani i oni čije su stranke zastupljene u nacionalnim vladama rjeđe se oslanjaju na populizam nego novoizabrani parlamentarci i oni čije su stranke isključene iz zakonodavne vlasti. Tako radikalna desnica u Europi, koja, uza svu svoju medijsku istaknutost, nije uspjela ostvariti veliki prodori u nacionalne parlamente osim nekoliko iznimnih slučajeva, kao što su Mađarska, Poljska, Austrija i Švicarska. Nacionalni front u Francuskoj, na primjer, koja je jedna od najamblematičnijih desno-populističkih stranaka u Europi, unatoč uspjesima, drži samo nekolicinu mjesta u Narodnoj skupštini na lokalnim i regionalnim izborima i popularnosti njezine čelnice Marine Le Pen, kao kandidata za francuskog predsjednika. Ideja da je populizam strategija političkih autsajdera također se odnosi na političke poruke Donalda Trumpa čija je predsjednička kampanja često navodila njegovo političko neiskustvo kao dokaz njegovih populističkih izjava. Doista, odluka Donalda Trumpa da ne ublaži svoju populističku retoriku kakvu je možda imao bio djelomično odgovoran za njegov ozbiljan pad u anketama (Bonikowski, Gidron, 2015: 13-14). Populizam Donalda Trumpa često se poistovjećuje s nativističkim i ksenofobičnim. U diskursu, predsjednik Obama uputio je prikladnu kritiku uobičajenih analitičkih grešaka u popularnim prikazima populizma. Uistinu, Trumpov apel je i zapaljivu retoriku usmjerenu na imigrante, Latinoamerikance, muslimane i Afrikance u Americi, budući da se radi o njegovim kontinuiranim napadima na demokratske institucije i elite koje ih vode. Slična konvergencija između populizma i isključivosti nacionalizma se može naći među europskim radikalnim desnim strankama, koje kombiniraju napade na elite EU s islamofobijom i nativizmom. Mnogi tvrde da Trumpove riječi omogućuju političarima poput Orbana da učine istu stvar, da se povežu s

drugim političarima krajnje desnice i ojačaju svoju mrežu političkog manevriranja, što narušava demokraciju. Jedan alat koji Orban koristi za postizanje svojih populističkih ciljeva je takozvano nacionalno savjetovanje. Od 2010. godine, kada je Vlada pokušala istaknuti neku temu, građanima je poslala upitnik s nizom napunjenih pitanja. Do sada je bilo šest nacionalnih konzultacija koje odgovaraju fazama Orbánova populizma: 2010. godine o mirovinama, 2011. godine o ustavu, 2011. godine o državnoj potrošnji (uključujući problem komunalnih usluga), 2012. godine o gospodarstvu, 2015. godine o imigraciji i terorizmu i 2017. godine o “Stop Bruxellesu”.

Kada je riječ o Hrvatskoj, iako mu je ovo bila prva kandidatura za predsjednika, Škoro je prije izbora bio poznata ličnost u Hrvatskoj. Škorina kampanja izazvala je kontroverze, ponajviše zagovaranjem povijesnog revizionizma genocidnih zločina koje je počinila Nezavisna Država Hrvatska, nacistički marionetski režim tijekom Drugog svjetskog rata. Takva mu je retorika priskrbila podršku brojnih konzervativaca u Hrvatskoj koji smatraju da je HDZ posljednjih godina postao previše liberalan. Pobornike je pokušao pridobiti i svojim eksplicitno populističkim porukama prikazujući se kao čovjek iz naroda koji će donijeti promjene u hrvatskom društvu. Stranku Most se najbolje može opisati kao kombinacija centrističkog populizma i reformske stranke protiv establišmenta. Njihov umjereni centristički populizam proizlazi iz njihovog prilično izraženog antielitizma, nevoljkosti da se identificiraju kao politički neprofesionalci, relativno niskog udjela pozitivnog spominjanja ljudi i opća odsutnost „opasnih drugih“ u svom diskursu. S druge strane, njihova pozicija reformske stranke protiv establišmenta izgrađena je na istovremenoj prisutnosti retorike protiv establišmenta i inzistiranju na provođenju reformi.

Konačno, postoji jednostavan empirijski razlog za proučavanje populizma izvana od uobičajenih osumnjičenih na krajnjoj desnici, jer sve je više dokaza da ljevičarski populizam postaje istaknuto obilježje američke i europske politike. U Sjedinjenim Državama, popularnost kampanje Bernieja Sandersa jednako je vrijedna pažnje kao izborni uspjeh Donalda Trumpa, isto vrijedi i za njihove prethodne pokrete, Occupy Wall Street i Tea Party. U Europi, narodna potpora grčkoj Syrizi, španjolskom Podemosu i drugim ljevičarskim populistima nije manje značajna od izborne utrke francuskog Nacionalnog Fronta, danskog Vlaams Blok ili austrijske Slobodarska stranka. U nekim populističkim pokretima, postoje karizmatične vođe koji tvrde da imaju neposredan pristup javnosti, kao

što je bolivijski Evo Morales što je odigralo važnu ulogu u mobilizaciji podrške. Osim toga, mnoge latinoameričke populističke stranke, poput Pokreta za socijalizam u Boliviji i Ujedinjene socijalističke partije u Venezueli, bavili su se uključivanjem prethodno marginaliziranih grupa kao što su radnička klasa i domorodačko stanovništvo, u politički proces, s obećanja proširenih socijalnih prava i ekonomske redistribucije (Canovan, 2002: 134).

3. POLITIČKA KARIJERA MICHEL BARNIERA

Ukratko ćemo kronološki izložiti kako se kretala politička karijera Michel Barniera.

Političku karijeru započeo je u Savoiji

u ranoj mladosti kao golistički aktivist u dobi od 14 godina. Godine 1973. izabran je za glavnog vijećnika Savoje za kanton Bourg-Saint-Maurice (1973.-1999.). Barnier je 1970-ih služio u osoblju raznih gaulističkih ministara, prije nego što je 1978. godine, izabran u Francusku nacionalnu skupštinu kao zamjenik za departman Savoie koji je predstavljao neo-golliste, služeći do 1993. godine.

Tijekom parlamentarnih izbora 1978. godine, Savoyard se pridružio klupama Narodne skupštine, postavši tako s 27 godina najmlađi u parlamentu. Kad je počinjao kao mladi francuski političar, otišao je na istraživački program u SAD. Dok je bio tamo, zbližio se s obitelji Kennedy, sprijateljujući se s Josephom Kennedyjem II., najstarijim sinom Roberta Kennedyja. Iskustvo mu je dalo više izloženosti nefrancuskoj politici, i to u ranijoj dobi od mnogih njegovih vršnjaka.

Godine 1982. postao je šef Općeg vijeća Savoie do 1999. godine. Početkom 80-ih pokrenuo je ideju s trostrukim olimpijskim pobjednikom Jean-Claudeom Killyjem da se Zimske olimpijske igre održe u Savoiji. Barnier, lokalni zastupnik u parlamentu u to vrijeme, uspio je gotovo sam uvjeriti i francuske i strane olimpijske dužnosnike da je grad mjesto gdje Francuska može pokazati puni sjaj svoje zimske sportske kulture. Bio je to ogroman uspjeh. Dana 17. listopada 1986. godine, nakon 6 krugova glasovanja, Međunarodni olimpijski odbor dodijelio je Albertvilleu organizaciju XVI. Zimskih igara 1992. godine. On je tada zajedno s Jean-Claudeom Killyjem preuzeo mjesto supredsjedatelja organizacijskog odbora igara.

1980-ih i ranih 1990-ih u Francuskoj je dominirao socijalistički predsjednik François Mitterrand. Međutim, već 1993. godine desnica je uvjerljivo pobijedila u francuskoj skupštini, a Barnier je postao ministar okoliša, pod kratkotrajno popularnim premijerom Edouardom Balladurum. Podržao je Balladura u njegovoj neuspješnoj utrci u Elizejskoj palači, ali to mu nije naškodilo s konačnim pobjednikom na predsjedničkim izborima,

starijim Gaulistom, Jacquesom Chiracom, koji je postavio Barniera za državnog tajnika za europska pitanja 1995. godine i tu je dužnost obnašao do poraza predsjedničke većine na parlamentarnim izborima 1997. godine (Rozenberg, 2020: 188).

Dakle, godine 1995. bio je član vlade Alaina Juppea zadužen za europska pitanja. Ovo je bilo njegovo prvo izlaganje političkom životu u Bruxellesu, što se pokazalo prirodnim pristajanjem. Kao Gaulist, on nije uvjereni federalist u maniri svog prijatelja Guya Verhofstadta, bivšeg belgijskog premijera koji sada predstavlja EU parlament u pregovorima o Brexitu. Umjesto toga, uvijek je bio naklonjen federaciji nacionalnih država koju je zamislio Jacques Delors, francuski predsjednik Komisije od 1985. do 1995. Navedeni oblik europejstva provlačio se kroz cijelu Barnierovu karijeru, nikad se nije pokolebao, iako je francuski konzervativizam, poput britanskog, redovito grčen europskim pitanjem.

Stil europske politike - tiha diplomacija i taktični ustupci, privlači Barniera. Vješt je u njegovanju odnosa na kojima se takva trgovina oslanja. Dok većina francuskih političara vidi Bruxelles kao mjesto egzila, gdje biste mogli dobiti drugu priliku ako je vaša domaća politička karijera posrnula, Barnier nikada nije. Njegov stil dobro mu je poslužio, zapravo bolje nego što bi moglo biti da je ostao kod kuće.

Između 1997. i 1999. godine izabran je za senatora i bio je u Gornjoj skupštini.

Godine 1999. predsjednik Republike Jacques Chirac imenovao ga je europskim povjerenikom. Barnier je služio kao europski povjerenik za regionalnu politiku u Prodijevoj komisiji od 1999. godine do 2004. godine.

Zatim je služio kao ministar vanjskih poslova Francuske u vladi Jean-Pierrea Raffarina od 2004. godine do 2005. godine kada ga je Dominique de Villepin zamijenio Philippeom Douste-Blazyjem. Smatrao je da je nepravedno kažnjen zbog pobjede "Ne" na francuskom referendumu nad Europskim ustavom. Kao francuski ministar vanjskih poslova između 2004. godine i 2005. godine, njegov prvi prioritet bio je izgladiti odnose između svoje zemlje i američkog neokonzervativnog establišmenta ljutog na francusko odbijanje da podrži rat u Iraku 2003. godine.

U ožujku 2006. Barnier je izabran za potpredsjednika Europske pučke stranke (EPP) na trogodišnji mandat. Barnier je 2006. godine radio i kao posebni savjetnik Josea Manuela Barrosa, tadašnjeg predsjednika Europske komisije, i predstavio je izvješće Vijeću

ministara u kojem predlaže stvaranje europskih snaga za civilnu zaštitu. Od 2006. do 2007. bio je član skupine Amato, skupine europskih političara na visokoj razini koji su neslužbeno radili na prepravljajući Ugovora o Ustavu za Europu, ono što je postalo poznato kao Lisabonski ugovor nakon što su ga francuski i nizozemski birači odbacili.

Za vrijeme predsjedništva Nicolasa Sarkozyja, nakon rekonstrukcije francuske vlade, uzrokovane ostavkom Alaina Juppea nakon parlamentarnih izbora u Francuskoj 2007. godine, ponovno se pridružio francuskoj vladi kao ministar poljoprivrede, što je bio do 2009. godine, predstavljajući francusku ruralnu zajednicu, a ne njezine poslovne ili bankarske interese.

Tijekom europskih izbora 2009. predvodio je listu u Ile-de-Franceu osvojivši gotovo 30% glasova, a lista UMP-a poslala je tridesetak francuskih parlamentaraca u izaslanstvo Europske pučke stranke u Europskom parlamentu u Strasbourgu. 2010. godine potvrđen je kao europski povjerenik za unutarnje tržište i usluge, zadužen za reformu europskog bankarskog sustava, zalagao se za "koherentno jedinstveno tržište s inteligentnim pravilima koja se primjenjuju posvuda". Kao takav, podnio je 41 tekst Europskom parlamentu i Vijeću o financijskoj regulativi kako bi se uspostavio red i moral u financijskim uslugama nakon krize 2008. godine. Kao europski povjerenik za unutarnje tržište i usluge, Barnier se bavio mnogim važnim pitanjima, poput reforme financijskog sektora, bankovne unije, počevši s Jedinstvenim nadzornim mehanizmom i jedinstvenog digitalnog tržišta. Kao povjerenik EU-a za unutarnja tržišta između 2010. i 2014. godine, predvodio je postkrizni napor za regulaciju banaka, tržišta i hedge fondova, suočen s oštrim protivljenjem mnogim reformama iz Ujedinjenog Kraljevstva. Barniera su u britanskom tisku nazivali "pošastima grada" i smatrali ga prijateljom, a ne partnerom u reformi financija nakon krize 2008. godine. Uz sve financijske reforme nakon krize, Ujedinjeno Kraljevstvo je Barniera smatralo oruđem francuske vlade da im oduzme konkurentsku prednost kao financijskog središta i preda štafetu Parizu. Ali Barnier nije bio toliko protiv Britanije koliko skeptičan prema financijama u cjelini. Kada je 2011. godine predložio reforme robnih derivata, Barnier se pobunio protiv "pretjerane financijalizacije" realnog gospodarstva, okrivljujući špekulante za nestabilne cijene žitarica (Barnier, 2011: 73). To nisu riječi nekoga čiji je glavni cilj ukrasti Britaniji kontinentalnu Europu. Tijekom tog vremena Barnier je provodio dane i noći u dugotrajnim pregovorima o desecima reformi financijskih usluga,

od pravila o transakcijama izvedenicama do ograničenja bonusa. Potonji je donesen 2013. godine, a bilo je to prvi put da je Ministarstvo financija nadmašeno u dijelu financijskog zakona. Barnier je dva puta imenovan vršiteljem dužnosti povjerenika za industriju i poduzetništvo umjesto Antonija Tajanija, tijekom 2014. godine.

Godine 2014. kandidat je za čelnika Europske pučke stranke na europskim izborima. No, bivši luksemburški premijer Jean-Claude Juncker izabran je za stranačkog kandidata na kongresu u Dublinu. Potonji je tako 2014. godine dobio mjesto predsjednika Europske komisije.

Godine 2015. predsjednik Jean-Claude Juncker imenovao ga je posebnim savjetnikom za pitanja obrane i sigurnosti.

Godine 2016. francuska istražna sutkinja Sabine Kheris zatražila je da se slučaj Barniera, Dominiquea de Villepina i Michele Alliot-Marie proslijedi Sudu pravde Republike. Ovi bivši ministri bili su osumnjičeni da su omogućili iseljavanje plaćenika odgovornih za napad na kamp Bouake 2004. godine, ubivši devet francuskih vojnika. Operacija je navodno trebala opravdati operaciju odgovora protiv vlade Laurenta Gbagboa u kontekstu krize u Obali Bjelokosti 2004. godine (Rozenberg, 2020: 231).

Nakon referenduma u Ujedinjenom Kraljevstvu u lipnju 2016. godine i pobjede Brexita, predsjednik Europske komisije nudi mu da vodi pregovore za uredno istupanje Ujedinjenog Kraljevstva iz Europske unije. Na dužnost stupa 1. listopada 2016. godine. Nakon višemjesečnih pregovora, Michel Barnier je u jesen 2018. godine dobio sporazum, ali zbog nedostatka većine u Donjem domu, ovaj sporazum nije mogao biti ratificiran pod vladom Therese May.

Promjena premijera u Ujedinjenom Kraljevstvu dolaskom Borisa Johnsona omogućuje deblokadu situacije, konačno je dogovoren modificirani sporazum između Ujedinjenog Kraljevstva i Europske unije koji omogućuje učinkovit izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz Europske unije 31. siječnja 2020. godine. Nakon objavljivanja, zemlja je imala koristi od 11-mjesečnog prijelaznog razdoblja koje je završilo 31. prosinca 2020. godine.

U listopadu 2019. godine Michel Barnier imenovan je da vodi pregovore o budućem odnosu Ujedinjenog Kraljevstva i Europske unije. Ovi pregovori omogućili su izgradnju temelja novih trgovačkih, gospodarskih i društvenih odnosa između dvaju blokova.

U ožujku 2021. godine Michel Barnier zauvijek napušta Europsku komisiju.

4. ULOGA MICHEL BARNIERA U BREXITU

Utjecaj kriza uzrokovao je gotovo patološke podjele među državama članicama Europske unije, čiji je sustav bio paraliziran i borio se da postigne konsenzus o tome kako se nositi s eurom, Schengenom i krizom vladavine prava. U tom kontekstu, Brexit je prijetio da postane kap koja je prelila čašu što bi dovelo do raspada EU (Van Middelaar, 2019: 120). Tadašnji predsjednik Europske komisije Jean-Claude Juncker strahovao je da će Britanci uspjeti bez velikih napora podijeliti preostalih 27 država članica. Suprotno tim crnim predviđanjima, EU je ipak ostala nevjerojatno ujedinjena tijekom pregovora o povlačenju s Ujedinjenim Kraljevstvom o Brexitu i uglavnom sklopila sporazume s vladama May i Johnson pod vlastitim uvjetima.

Postojeći izvještaji naglašavaju asimetrične konstelacije pregovaranja, pogreške u pregovorima od strane Ujedinjenog Kraljevstva, ovisnosti o putu, sazrijevanje EU-a kao strateškog političkog poretka i kombinacija racionalnih, birokratskih, čimbenika identiteta i okvira (Jensen, Kehlstrup, 2019: 28-39). Nalazi da je Komisija bila itekako svjesna potencijalne egzistencijalne prijetnje, stoga su krenuli u stvaranje jedinstva među državama članicama kako bi zaštitili cjelokupno političko uređenje EU-a. Kako bi to učinila, Komisija je upotrijebila i suptilne instrumente i izravno političko vodstvo koje se pokazalo ključnim u oblikovanju procesa i agende, posredovanje u poslovima među EU27 i konačno postizanje sporazuma o povlačenju potpisale su sve stranke. Svjesno, transparentno i savjetodavno ponašanje bilo je kritično u stvaranju odnosa povjerenja i suradnje s državama članicama i drugim institucijama, što je Komisiji omogućilo da pokaže tako istaknuto vodstvo. Primjetno vodstvo Komisije također se razlikuje od svojih uloga tijekom pregovora o uvjetima članstva Ujedinjenog Kraljevstva, kada je uglavnom bio po strani, i Transatlantsko trgovinsko i investicijsko partnerstvo, kada se borio da oblikuje pregovore.

4.1. Michel Barnier kao glavni pregovarač o Brexitu

Šefovi država ili vlada 27 država članica, kao i predsjednici Europskog vijeća i Europske komisije održali su neformalni sastanak u Bruxellesu 29. lipnja 2016. godine nakon referenduma od 23. lipnja u Ujedinjenom Kraljevstvu. Složili su se da je potrebno organizirati istupanje Ujedinjenog Kraljevstva iz Europske unije na uredan način. Član 50. UEU-a pruža pravni temelj za ovaj postupak.

U skladu s načelom nema pregovora bez obavijesti, zadatak glavnog pregovarača bio bi interno pripremiti teren za predstojeći rad. Nakon što se pokrene postupak prema članku 50, on treba uspostavi potrebne kontakte s vlastima Ujedinjenog Kraljevstva i svim drugim sugovornicima iz EU-a i država članica. U skladu s Junckerovim širim ambicijama da upotrijebi stručnost Komisije za političke prioritete, odabrao je različitu postavu njezinih pregovaračkih snaga. Dok se pregovarački timovi obično sastoje samo od dužnosnika Komisije, Juncker je imenovao Michela Barniera, bivšeg potpredsjednika Europske komisije i bivšeg francuskog ministra, glavnim pregovaračem zaduženim za vođenje radne skupine Komisije za pripremu i vođenje pregovora s Ujedinjenim Kraljevstvom prema članku 50. UEU-a. Predsjednik Juncker je rekao da mu je drago što je Michel Barnier prihvatio ovaj važan i izazovan zadatak. Htio je iskusnog političara za ovaj težak posao. Michel je vješt pregovarač s bogatim iskustvom u glavnim političkim područjima relevantnim za pregovore, točnije kao ministar vanjskih poslova, te kao član Povjerenstva, zadužen za regionalnu politiku, Institucionalne reforme i unutarnje tržište i usluge. Ima razgranatu mrežu kontakata u glavnim gradovima svih država članica EU i u Europskom parlamentu, što Juncker smatra vrijednim sredstva za ovu funkciju. Po njemu Michel će imati pristup svim resursima Komisije potrebnim za obavljanje svog posla. On će odgovarati izravno Junckeru. Juncker je bio siguran da je Barnier dorastao ovom novom izazovu i da će pomoći razviti novo partnerstvo s Ujedinjenim Kraljevstvom nakon što ono napusti Europsku uniju.

Barnier je posjedovao duboko poznavanje nacionalne i EU politike, te je stoga bio u jedinstvenoj poziciji da nađe adekvatnu političko-tehničku podjelu. Michel Barnier, kao glavni pregovarač, je rangiran na razini glavnog direktora i preuzeo je svoje dužnosti od 1.

listopada 2016. godine. Barnier je imao na raspolaganju neke od najiskusnijih i najpametnijih dužnosnika iz Komisija, kao na primjer Sabine Weyand, koja je bila zamjenica glavnog direktora Opće uprave za trgovinu, blisko uključena u trgovinske pregovore s Kanadom i Sjedinjenim Državama.

Ogromna tehnička složenost pregovora proizvela je snažan zahtjev za instrumentalnim vodstvom Komisije. Diplomatski susreti na tehničkoj razini u Bruxellesu između nacionalnih izaslanstava, Radne skupine Vijeća i članova paralelno s Barnierovom diplomacijom omogućio je rane konzultacije.

Cilj ovih novih pregovora je izgraditi ili ponovno izgraditi ambiciozno partnerstvo nakon Brexita s našim velikim prijateljem i saveznikom, UK. Moramo sve obnoviti na novim pravnim osnovama. Stoga smo ovaj posao započeli na ozbiljan i konstruktivan način s Davidom Frostom, glavnim pregovaračem britanske strane i s dva pregovaračka tima. Ovi timovi, izuzetne veličine i kompetentnosti, sastavljeni su od stručnjaka koji predstavljaju s britanske strane, razna dotična ministarstva i odjele i na strani EU-a, 22 glavne uprave Komisije, Služba za vanjsko djelovanje i Glavno tajništvo Vijeća (Barnier, 2020: 1).

Kad su se Michel Barnier i neki od njegovih viših službenika susreli s irskom delegacijom 12. listopada 2016. godine potonji su bili zapanjeni njegovim već postojećim razumijevanjem potencijalno kritičnih posljedica Brexita za mir na otoku (Connelly, 2018: 67). Prvo je identificirao, a zatim stavio tri glavne košarice kao prioritete – prava građana, financijske nagodbe i pitanje irske granice. Drugo, u privatnim razgovorima s ključnim državama članicama u siječnju 2017. godine, Barnier i njegovo više osoblje iznijeli su ideju da se pregovori podijele u dvije različite faze: prva faza bi se trebala baviti pitanjima povlačenja, dok bi se druga faza usredotočila na buduće odnose. Samo ako je postignut dovoljan napredak u pitanjima povlačenja, bi pregovori prešli u sljedeću fazu.

EU27 također je nastojala osigurati da se pregovori odvijaju samo unutar okvira članka 50. bez ikakve vrste pred-pregovora, što je UK stavilo pod dvogodišnji pritisak pregovora o sporazumu o povlačenju ili se suočiti s Brexitom bez dogovora. Ova kombinacija vremenskog pritiska i potencijalnog najgoreg ishoda za UK pojačala je ionako jaku snagu pregovaračke pozicije EU-a. Postojalo je svjesno nastojanje čelnog para Komisije Junckera i Barniera da iskoristi povoljnu konstelaciju izgradnjom simbiotskih odnosa s drugim institucijama EU-a, što je omogućilo Komisiji da izražava političko vodstvo u stvaranju

jedinstva. Tijekom pregovora o članku 50. EU je razvila specifičan institucionalni pristup takozvana Barnierova metoda. Prvo, države članice prihvatile su da Vijeće za opće poslove (GAC) treba biti odgovorno za odobravanje početka razgovora i usvajanja pregovaračkog mandata EU-a, Europska Komisija bi trebala voditi pregovore. Dapače, članak 50. ne navodi eksplicitno koja institucija treba voditi razgovore. Međutim, 27 država članica složilo se da Komisija, koja zastupa opće interese EU-a je u najboljem položaju održavati unutarnju koherentnost EU-a i kao takva voditi razgovore. U tu svrhu Komisija je osnovala Radnu skupinu za pripremu i vođenje pregovora s Ujedinjenim Kraljevstvom na temelju članka 50. i Michel Barnier kao njen pregovarač. Barnier i njegov tim bili su u dobroj koordinaciji s državama članicama i svim relevantnim akterima EU. Unatoč početnoj zabrinutosti nekih prijestolnica EU zbog izbora Barniera, Francuz je dokazao da je vješt pregovarač i brzo stekao povjerenje svih 27 članica, uključujući one novije i manje. Kroz Članak 50 pregovora, Barnier je posjetio svaku državu članicu najmanje dva puta, pokazujući da ne namjerava nikoga zanemariti. Barnier je također uspostavio izvrsne radne odnose s Ad hoc radnom skupinom Vijeća za članak 50., sastavljena od delegata za Brexit iz svake države članice i s članovima Europskog parlamenta (MEP), koji bi to morao odobriti konačni sporazum. Kako su u prošlosti europarlamentarci koristili njihove ovlasti veta kada su bili nezadovoljni načinom na koji Komisija i Vijeće vode međunarodne razgovore, Barnier je stoga odlučio zadržati parlament na svojoj strani, kako bi smanjio rizik od ispadanja zastupnika u Europskom parlamentu (Gostyńska-Jakubowska, 2017a: 124). Zapravo, europarlamentarci su se pokazali osobito korisnim Barnieru tijekom pregovora. Kad god su Britanci pitali EU da ublaži svoje pregovaračke uvijete, Parlament bi zaprijetio vetom na finali dogovor, posebno ističući prava građana, otvorene granice u Sjevernoj Irskoj i tekuće financijske obveze UK-a.

Šefovi država i vlada preuzeli su političku kontrolu nad pregovorima. Brexit je bio na dnevnom redu na sastancima Europskog vijeća između lipnja 2016. godine i siječnja 2020. godine, od kojih su nekoliko bili u potpunosti posvećeni strategiji EU vis-à-vis UK-a. Ono što je zanimljivo, šefovi država i vlada suzdržali su se od bilo kakvih izravnih pregovora s britanskom premijerkom, pitajući Theresu May a kasnije i Borisa Johnsona da napusti prostoriju kad god se govorilo o Brexitu. Ovo je poslužilo kako bi se ojačala ujedinjena fronta EU-a u pogledu Brexita.

EU27 koristilo je sekvenciranje, stvarajući dodatni pritisak na UK. Članak 50. u kombinaciji s prijatnom izlaska bez dogovora već postavlja zemlju koja odlazi pod težak pritisak. Osim toga, EU27 odlučila se usredotočiti na pitanja izlaska, odnosno prava građana, prava Ujedinjenog Kraljevstva, proračunske obveze, granicu u Sjevernoj Irskoj. Ovo uvjetovanje navelo je UK da prihvati glavne zahtjeve EU. Konačno, i Europska komisija odlučila je biti transparentan u vezi s tim. Doista, bilo je trenutaka u razgovorima kada se Barnier odlučio za veću, iako privremenu, tajnost pitanja Sjeverne Irske. Međutim, EU je općenito bila dosljedna, sa strategijom informiranja javnosti o tijeku razgovora (Gostyńska-Jakubowska, 2017b: 177).

Barnierova metoda sastojala se od tri razine, na kojima su se odvijale opsežne koordinacije i konzultacije kako bi se razjasnile zabrinutosti među državama članicama. Prvi, i sam Barnier mnogo je putovao, posjećujući svaki glavni grad najmanje dvaput, i povezivao se s nacionalnim parlamentarcima, poduzećima, sindikatima i lokalnim građanima, simbolično posjećujući irsku granicu i danske luke. Time se suprotstavio narativu povučenih tehnokrata u Bruxellesu i osigurao kolektivno vlasništvo nad Sporazumom o povlačenju. Drugo, Komisija se angažirala bilateralno s državama članicama na neformalnoj razini, organizirajući više od 150 sastanaka s nacionalnim izaslanstvom i redovito davala izvještaje prije i nakon rundi pregovora.

Kao što smo radili tijekom pregovora o sporazumu o povlačenju, želim Vas osobno informirati o napretku i poteškoćama na kraju svakog kruga. U tom istom duhu transparentnosti, nastavit ćemo informirati, savjetovati se i slušati države članice u Vijeću, ali također, tijekom mojih posjeta svakom glavnom gradu - nacionalni parlamenti, predstavnici industrije, sindikati, civilno društvo i drugi dionici i, naravno, Europski parlament, njegova koordinacijska skupina kojom predsjedava David McAllister i njegovih odbora (Barnier, 2020: 1).

Nekoliko nacionalnih dužnosnika naglasilo je neviđenu transparentnost ponašanje Komisije u oštroj suprotnosti s prethodnim trgovinskim pregovorima. Jedan rani primjer diplomatske razmjene na visokoj razini bila je Junckerov uspješan pokušaj na dva privatna sastanka u kolovozu i rujnu 2017. godine da uvjeri nespremnost njemačke kancelarke Merkel da zadrži irsku granicu kao pitanje koje treba uključiti u Sporazumu o povlačenju. Njemačka vlada je više puta dovela u pitanje potrebu rješavanja granice u prvoj fazi

pregovora, referirajući se na njegov potencijal da poremeti pregovore. Barnier je redovito prisustvovao i ažurirao upravljačku skupinu Europskog parlamenta za Brexit kako bi osigurao međuinstitucionalno jedinstvo (Closa, 2019: 630).

Primjera radi, dati ćemo pregled nekoliko primjedbi Michela Barniera nakon prve runde pregovora EU-UK. Ove godine imamo tri izazovna i međusobno povezana zadatka koja trebamo izvršavati paralelno.

1) Osigurati pravilnu provedbu sporazuma o povlačenju sklopljenog s UK. To znači zaštititi prava 4,5 milijuna europskih i britanskih građana. To također znači održavanje mira i stabilnosti u Irskoj i Sjevernoj Irskoj u kontekstu Sporazuma Velikog petka. Sve obveze UK-a i EU-a jasno su navedene u sporazumu o povlačenju. David Frost potvrdio mi je ovog tjedna da će Ujedinjeno Kraljevstvo poštovati sve svoje pravne obveze. Ovo povjerenje je preduvjet za izgradnju našeg budućeg partnerstva. Što se tiče irskog protokola, vrijeme za pregovore je prošlo. Vrijeme je za implementaciju specifičnog sporazum na pragmatičan i operativan način. Tvrtke u Sjevernoj Irskoj sada hitno trebaju razjašnjenje od vlasti Ujedinjenog Kraljevstva o implementaciji. Pratit ćemo provedbu vrlo pažljivo i redovito unutar Zajedničkog odbora, zajedno s potpredsjednikom Šefčovićem, koji će supredsjedati Odborom.

2) Naš drugi zadatak je da se obje strane pripremimo za promjene koje će se dogoditi u svakom slučaju, bez obzira imamo li ugovor ili ne – 1. siječnja 2021. godine.

Tog datuma Ujedinjeno Kraljevstvo je odlučilo napustiti jedinstveno tržište, carinsku uniju i sve naše međunarodne ugovore. Kraj je prijelaznog roka. Prvi siječanj 2021. godine neće biti kao 1. veljača 2020. godine. Što god bilo, to više neće biti uobičajeno ni za UK ni za nas. Međutim, imam dojam da su te definitivne promjene i poteškoće u pozadini često podcijenjen s obje strane. Na primjer: dana 1. siječnja primjenjivat će se carinske formalnosti na sav naš uvoz i izvoz s UK. Na taj će dan financijske institucije osnovane u Ujedinjenom Kraljevstvu automatski izgubiti korist od „financijske putovnice”. Ovlaštenje ili potvrda izdana u Britaniji više neće omogućiti plasman proizvoda na europskom tržištu, bilo da se radi o vozilu, industrijskom dobru ili čak medicinskom uređaju. Buduće partnerstvo o kojem pregovaramo, koliko god bilo ambiciozno, neće spriječiti ta područja sukobljavanja, kao što je priznala britanska delegacija. Već sada bih želio zahvaliti svim

državama članicama, njihovim upravama i tvrtkama koje moraju pojačati svoje pripreme za ove promjene, koje će se sigurno dogoditi za manje od 10 mjesecima.

3) Naš treći zadatak je naravno obnoviti partnerstvo s UK. Suočavamo se s vremenskim ograničenjem u tome, na temelju rasporeda koji su odabrali Britanci, koji ne žele produljiti prijelazno razdoblje. Učinit ćemo sve što je moguće kako bismo izgradili osnovu za naše buduće partnerstvo, u skladu s Političkom deklaracijom dogovorenom s Borisom Johnsonom u listopadu 2019. godine. Ali koliko god ograničeno bilo raspoloživo vrijeme, jedno je jasno u ovim pregovorima: mi ćemo braniti interese naših građana, naših potrošača, naših radnika i naših tvrtki.

Britanci su nam u ovom prvom krugu rekli da i dalje žele imati visoke standarde, kao i mi, ali postoje 2 poteškoće. Britanci ne žele te obveze pretočiti u zajednički sporazum, niti žele odgovarajuće mehanizme koji bi osigurali da se obveze poštuju. Ako se slažemo oko održavanja visokih standarda, zašto se ne bismo službeno obvezali na to učini tako? Ovo je također pitanje povjerenja. Druga velika razlika odnosi se na pravosudnu i policijsku suradnju u kaznenim stvarima. Želimo da suradnja na ovom području odražava naše zajedničke interese, našu zemljopisnu pripadnost i izazove s kojima se oboje suočavamo, bilo da se radi o borbi protiv terorizma, organiziranog kriminala ili pranja novca. Ambiciozna suradnja zahtijeva obveze obje strane u pogledu temeljnih prava pojedinaca. Međutim, UK nas je obavijestio da se neće službeno obvezati nastaviti primjenjivati Europsku konvenciju o ljudskim pravima, niti želi da Europski sud pravde igra svoju pravu ulogu u tumačenju Europskog prava – ovo je posebno ozbiljno kada se radi o temeljnim pravima pojedinaca. Ako se ova pozicija zadrži, to će imati neposredne i praktične posljedice naše suradnje, koja će ostati moguća na temelju međunarodnih ugovora, ali neće biti ambiciozan koliko želimo. Postoji treća razlika u upravljanju našim budućim sporazumom i horizontalnim odredbama. Ujedinjeno Kraljevstvo insistira na sklapanju mnoštva posebnih sektorskih sporazuma od slučaja do slučaja u osnovi gdje to smatra potrebnim. Ne razumijemo zašto, kada o svim tim temama dosljedno pregovaramo paralelno, trebali bismo ići prema bezbroj sporazuma. Nije to pitanje ideologije. Horizontalno upravljanje bi osiguralo učinkovit sporazum, koji izbjegava nepotrebno udvostručenje paralelnih struktura i sporazum s posebnim postupcima ratifikacije, održivi sporazum, koji izdržava test vremena i nudi pravnu sigurnost našim poduzećima,

potrošačima i građanima. Treba nam ambiciozan sporazum koji ne ograničava našu sposobnost za dijalog i suradnju, koji će biti spreman prihvatiti sve nove izazove u budućnosti, primjerice, zdravstvene krize kao što je ovaj koji trenutno doživljavamo s koronavirusom. Ujedinjeno Kraljevstvo je ovaj tjedan provelo dosta vremena inzistirajući na svojoj neovisnosti. Nitko ne osporava neovisnost Ujedinjenog Kraljevstva i tražimo od Ujedinjenog Kraljevstva da poštuje našu vlastitu neovisnost. Baš kao što Ujedinjeno Kraljevstvo postavlja vlastite uvijete za otvaranje svog tržišta, EU postavlja svoje uvijete otvaranje svojih tržišta za robu i usluge. Naš zajednički izazov sada je, kao dva neovisna entiteta:

- da se zajedno dogovorimo o osnovnim pravilima koja nam omogućuju suradnju: trgovinu i putovanja.
- i dogovoriti se, zajedno, o održavanju koherentnih i usporedivih visokih standarda koje štiti naše građane, naše potrošače, naše radnike i naš planet.

Ako imamo u vidu te preduvjete s obje strane, mislim da je dogovor moguć čak i ako će biti teško (Barnier, 2020: 1-4).

Kao glavni pregovarač Europske unije o Brexitu, Michel Barnier uspio je ono što su neki smatrali nemogućim. On i njegov tim postigli su dogovor s Velikom Britanijom o njenom izlasku iz Unije. Učinili su to u 1600 dana tijekom kojih su obrati u priči o Brexitu bili česti. Čelnici EU-a počeli su cijeniti opušteni način na koji je Barnier vodio pregovore o Brexitu. Barnier je više puta posjetio mnoge zemlje EU-a. Ugladen, ozbiljan i dobro poznat, Michel Barnier odigrao je ključnu ulogu u naporima EU-a za uokviravanjem. Kao javno lice EU-a, njegove primjedbe o pregovorima o Brexitu na tiskovnim konferencijama nakon rundi pregovora ili rijetki intervjui imali su široki odjek. Pogotovo njegova ponovljena upozorenje da sat otkucava pogodilo je europsku javnost, čak i postao naslov dokumentarca ARTE. Uz podršku Junckera iza scene, uloga Michela Barniera ne samo kao glavnog pregovarača nego i javno lice EU tijekom pregovora i shuttle diplomatom, pokazao se ključnim kod državama članicama i javnosti.

4.2. Michel Barnier kao glavni pregovarač o trgovinskom sporazumu Velike Britanije i EU

Za pregovore o trgovinskom sporazumu 2020. godine između Ujedinjenog Kraljevstva i EU-a, Barnier je bio glavni pregovarač, koji je svoj pregovarački mandat dobio od Europskog vijeća 25. veljače 2020. godine. Glavni pregovarač Europske unije o Brexitu, Michel Barnier, sastao se s 27 veleposlanika EU-a u Bruxellesu na Božić kako bi započeli reviziju trgovinskog sporazuma bloka s Ujedinjenim kraljevstvom. Dogovor omogućuje slobodan protok robe s nultim carinama i nultim kvotama, ali također postavlja različita područja suradnje o temama kao što su sigurnost i pravda, kao i niz pravila o zaštiti podataka. Međutim, britanski državljani gube pravo da se lako presele u EU radi studiranja, rada i umirovljenja i obrnuto. Ujedinjeno Kraljevstvo je također odustalo od sudjelovanja u programu razmjene studenata EU, Erasmus, kao dio svog odlaska iz bloka.

Trgovinski sporazum Ujedinjenog Kraljevstva i EU-a je već daleko odmakao, ali su ostale sporne točke u trgovinskim pregovorima nakon sedmog kruga pregovora, Frost je rekao da je EU nepotrebno otežala postizanje napretka insistirajući na tome da se razlike oko državne potpore i ribarstva moraju riješiti prije nego što se može obaviti značajan posao u bilo kojem drugom području pregovora, uključujući pravne tekstove. Frost, koji je izravno odgovoran premijeru Borisu Johnsonu, rekao je da Ujedinjeno Kraljevstvo traži dogovor koji osigurava da ponovno preuzmu kontrolu nad vlastitim zakonima, granicama i vodama. Za UK je frustracija što se EU ne želi posvetiti papirnatim područjima sporazuma dok se ne prevlada veliki kameni spoticanja - ribolov i državna pomoć. Za EU je frustrirajuće što Britanci i dalje žele prednosti jedinstvenog tržišta - za britanske prijevoznike, na primjer - bez plaćanja članarine ili potpisivanja njegovih pravila.

Europska unija želi gospodarsko i sigurnosno partnerstvo s UK-om koji je ambiciozniji od svega što je bilo prije. S ambicioznim trgovinskim sporazumom o pokrivanju svih dobara, bez carina ili kvota, o pokrivanju usluga, ulaganja, intelektualnog vlasništva i javne nabave koji se temelji na poštenom natjecanju u skladu s Političkom deklaracijom. Vlada Ujedinjenog Kraljevstva također je objavila svoj pristup budućem odnosu. Na temelju ova dva dokumenta, ovaj prvi krug je stoga bio prilika za raspravu, usporediti i razjasniti naše stavove, identificirajući točke konvergencije i divergencije. Tako smo otvorili 11

pregovaračkih stolova o svim temama obuhvaćenim Političkom deklaracijom, s izuzetkom vanjske politike i obrane, budući da je Ujedinjeno Kraljevstvo dalo do znanja da ne želi pregovarati o konkretnom sporazumu u ovim glavnim područjima, i mi smo to primili na znanje. Primjećujemo približavanje nekih od naših ciljeva i nekih specifičnih točaka, kao što je suradnja u civilnim nuklearnim pitanjima i sudjelovanje UK-a u nekim programima EU-a. Ali postoje razlike. I vrlo su ozbiljni. To je bez sumnje prirodno nakon prve runde pregovora. Posebno bih istaknuo četiri koje ćemo morati riješiti ako želimo napredak. Prvo, pitanje jednakih uvjeta. U našoj političkoj deklaraciji dogovorili smo se s UK da će obje strane spriječiti narušavanje trgovine i nepoštenu konkurentsku prednost. Također smo se složili da ćemo održavati visoke standarde, kao što je uobičajeno u sklopu moderne i održive trgovinske politike. Razilazimo se oko ribarstva. UK ne želi da sporazum o ribarstvu bude dio našeg gospodarskog sporazuma. Konkretno, želi pregovarati o recipročnom pristupu vodama na godišnjoj razini, što je potpuno nepraktično s obzirom na broj dotičnih vrsta riba i predvidljivost koja je potrebna ribarima. Dopustite mi da još jednom budem jasan: trgovinski i gospodarski sporazum s UK mora uključivati uravnoteženo rješenje za ribarstvo (Barnier, 2020: 2-4).

Suvremeni trgovinski sporazumi usmjereni su na osiguranje održivih i poštenih partnerstava s visokim standardima u područjima kao što su okoliš, klima, zapošljavanje, zdravlje i sigurnost te oporezivanje. Ta su načela u središtu trgovinske politike EU s UK i s drugim partnerima diljem svijeta. Navedena načela su bila u središtu pregovaračkog tima EU. Za EU, njene države članice i Europski parlament, svako buduće gospodarsko partnerstvo, bez obzira na razinu ambicija, mora osigurati da tržišno natjecanje bude slobodno i pošteno. Štoviše, primjerice, nakon osme runde pregovora, Ujedinjeno Kraljevstvo se nije uključilo u druga glavna pitanja, kao što su vjerodostojni horizontalni mehanizmi rješavanja sporova, bitne zaštitne mjere za pravosudnu suradnju i provedbu zakona, ribarstvo ili jednaki uvjeti za sve u područjima prometa i energije. I dalje postoje značajne razlike u područjima od suštinskog interesa za EU. Ujedinjeno Kraljevstvo je odbijalo uključiti neizostavna jamstva poštenog tržišnog natjecanja u budući sporazum, dok je tražilo slobodan pristup tržištu EU (Boffey, Sabbagh, 2018: 21-28).

Michel Barnier, glavni pregovarač EU-a za Brexit, tijekom pregovora je nekoliko puta govorio da postoji uzak put do trgovinskog sporazuma s UK-om, istovremeno

upozoravajući da će uspjeh ovisiti o pomacima u teškim pitanjima, uključujući prava EU-a na ribolov. Downing Street nastojao je ublažiti očekivanja o skorom razvoju pregovora o trgovinskom sporazumu s EU-om, insistirajući na tome da je Brexit bez dogovora najvjerojatniji ishod. Tako su dvije strane suprotstavljene vremenu, s manje od tri tjedna do napuštanja Britanije s jedinstvenog tržišta, s ili bez dogovora. Neuspjeh u pregovorima značio bi izbacivanje carina EU-a na britansku robu i europske ribarske brodove iz britanskih voda. Komentari su upućivali na to koliko je malo vremena preostalo za ratifikaciju bilo kojeg trgovinskog sporazuma kako bi bio spreman za stupanje na snagu do kraja prijelaznog razdoblja Brexita. Ako se ne postigne dogovor do prijelaznog razdoblja, Velika Britanija bi morala trgovati s EU-om prema uvjetima WTO-a (Svjetske trgovinske organizacije). To znači da će većina britanske robe biti podložna carinama sve dok sporazum o slobodnoj trgovini ne bude spreman za donošenje.

Što se tiče ribe, Barnier rekao sudionicima na sastancima da se dvije strane ne slažu oko trajanja i uvjeta prijelaznog razdoblja koje bi jamčilo pristup EU britanskim vodama nekoliko godina nakon što Britanija u potpunosti napusti blok. Razgovori su također postali zapetljani zbog britanskih zahtjeva da se može ograničiti strano vlasništvo nad brodovima, posadama i tvrtkama za usluge ribarenja registriranim u Velikoj Britaniji. Međutim, kao što je rekao Barnier u međuvremenu je postignut važan napredak u pregovorima na drugoj glavnoj spornoj točki, točnije zahtjevima EU za jednakim regulatornim uvjetima za njezine tvrtke. Rekao je da je Ujedinjeno Kraljevstvo prihvatilo suradnju s EU-om u osmišljavanju mehanizma za očuvanje poštenog tržišnog natjecanja za poslovanje. Sustav bi omogućio bilo kojoj strani da izrazi zabrinutost da su njezine tvrtke stavljene u nepovoljniji položaj zbog razlika u propisima EU i UK u područjima kao što su zakon o zaštiti okoliša ili radni standardi. Kao posljednje sredstvo, strana u nepovoljnom položaju imala bi pravo nametnuti carine na uvoz kako bi se ponovno izjednačili uvjeti za igru (Carrapico, Niehuss, Berthélémy, 2018: 241).

Razlike između dviju strana su značajne i idu u srž procesa Brexita, koliko će Ujedinjeno Kraljevstvo biti blisko povezano s EU-om u budućnosti. Za UK je suverenitet ključan, za EU je prioritet zaštititi integritet svog jedinstvenog tržišta. Čini se kao težak posao za Michela Barniera, glavnog pregovarača EU-a, koji insistira na tome da stajališta EU-a o teškim pitanjima nisu taktička, već su osmišljena da zaštite dugoročne interese EU-a.

Ujedinjeno Kraljevstvo je napustilo EU 31. siječnja 2020. godine i bilo je u prijelaznom razdoblju od 11 mjeseci. Tijekom tog razdoblja Ujedinjeno Kraljevstvo ostalo je u carinskoj uniji i jedinstvenom tržištu EU-a i nastavilo se pridržavati pravila EU-a. Međutim, više nije bio dio političkih institucija. Tako, primjerice, u Europskom parlamentu više nije bilo britanskih zastupnika. Nakon što se Brexit dogodio 31. siječnja 2020., Ujedinjeno Kraljevstvo i EU morali su odlučiti o pravilima za svoje buduće trgovinske odnose. To je bilo važno jer je EU najveći i najbliži trgovinski partner Ujedinjenog Kraljevstva. Nakon višemjesečnih pregovora, Michela Barniera je uspjelo da trgovinski sporazum između Ujedinjenog Kraljevstva i EU-a stupio na snagu 1. siječnja 2021. godine. Dogovor je spriječio uvođenje bilo kakvih carina i kvota, što bi poskupjelo trgovinu. Ali nije sve isto kao prije Brexita. Budući da UK više ne mora slijediti pravila EU-a o standardima proizvoda, uvedene su nove provjere. Strogi zakoni EU-a o životinjskim proizvodima također znače da se neki proizvodi iz Ujedinjenog Kraljevstva više ne mogu izvoziti. Dogovor također ne eliminira u potpunosti mogućnost tarifiranja u budućnosti. Obje strane morat će se pridržavati zajedničkih pravila u područjima kao što su radnička prava i zaštita okoliša. Ako UK ili EU previše pomaknu svoja pravila, druga bi strana mogla uvesti carine. Od 1. siječnja nema carine ili ograničenja na količinu kojom se može trgovati između UK-a i EU-a. Na granicama su se uvele neke nove provjere, poput sigurnosnih provjera i carinskih deklaracija. U Ujedinjenom Kraljevstvu postoje neka nova ograničenja za određene životinjske proizvode. Postojanje dogovora znači da je izbjegnuto strah da bi neka roba mogla poskupjeti. Međutim, poduzeća će se i dalje morati pripremiti za nove postupke u lukama, a ako nova papirologija nije potpuna, to bi moglo dovesti do poremećaja. Tvrtke koje nude usluge, poput bankarstva, arhitekture i računovodstva, izgubile su svoje automatsko pravo pristupa tržištima EU-a i suočene su s nekim ograničenjima. Više nema automatskog priznavanja stručnih kvalifikacija za ljude poput liječnika, kuhara i arhitekata. Umjesto da slijede jedan skup pravila za cijelu EU, britanske tvrtke morat će se pridržavati propisa u svakoj pojedinačnoj zemlji. Ljudima s kvalifikacijama stečenim u Ujedinjenom Kraljevstvu bit će teže prodavati svoje usluge u EU. Pojedinci će morati provjeriti pravila svake zemlje kako bi bili sigurni da je njihova kvalifikacija još uvijek priznata. Ribolov je bio najteže i posljednje pitanje koje je trebalo riješiti u pregovorima, a neki britanski ribari nisu zadovoljni dogovorom. Škotska ribarska

federacija, na primjer, kaže da dogovor ne daje Ujedinjenom Kraljevstvu dovoljnu kontrolu nad svojim vodama. Počevši od 2026. godine, UK i EU održavat će redovite razgovore o pristupu ribolovu. Dakle, moglo bi biti još žustrijih rasprava. Tijekom sljedećih pet i pol godina Ujedinjeno Kraljevstvo će postupno dobivati veći udio ribe iz vlastitih voda. Ujedinjeno Kraljevstvo bi moglo odlučiti zabraniti EU ribarske brodove od 2026. godine, ali bi EU kao odgovor na to smjelo uvesti poreze na britansku ribu. Glavni pregovarač EU-a za Brexit Michel Barnier postao je i posebni savjetnik koji će nadzirati ratifikaciju trgovinskog sporazuma nakon Brexita, prema novim aranžmanima koji odgovornost za provedbu sporazuma predaju potpredsjedniku Europske komisije Marošu Šefčoviču. Prema pravilniku o osoblju Komisije, dužnosnici moraju otići u mirovinu sa 66 godina, ali im se radni staž može produžiti za najviše četiri godine. Barnier je 9. siječnja napunio 70 godina. Dužnosnik Komisije rekao je da će Barnierovo imenovanje trajati do službene ratifikacije trgovinskog sporazuma. Radna skupina Komisije za odnose s UK-om, koju je vodio Barnier, prestala je postojati 1. ožujka. Umjesto toga postavila se nova služba za provedbu i praćenje trgovinskog sporazuma, koja čini dio Glavnog tajništva Komisije. Međutim, Ujedinjeno Kraljevstvo i EU obvezali su se da će nastaviti razgovarati kako bi poboljšali pristup sektoru usluga u budućnosti. Barnier je u intervjuima napominjao da se veseli povratku u Francusku nakon konačne ratifikacije trgovinskog dogovora EU-U.K, gdje potpuno okreće svoju politiku od europejca ka desnici, točnije anti EU populistu, o čemu ćemo pisati u narednom poglavlju.

5. PREDsjednička KAMPANJA NA POSLJEDNjim IZBORIMA U FRANCUSKOJ

Francuski predsjednički izbori 2022. održani su 10. i 24. travnja 2022. godine. Kako niti jedan kandidat nije osvojio većinu u prvom krugu, održan je drugi krug u kojem je Emmanuel Macron pobijedio Marine Le Pen i ponovno je izabran za predsjednika Francuske. U prvom krugu Macron je preuzeo vodstvo s 27,9 posto glasova, a Le Pen s 23,2 posto. U drugom krugu Macron je pobijedio Le Pen s 58,5 posto glasova naspram njezinih 41,5 posto. Nakon predsjedničkih izbora uslijedili su parlamentarni izbori u Francuskoj 2022. godine, održani od 12. do 19. lipnja, na kojima je izabrano 577 članova Nacionalne skupštine, donjeg doma francuskog parlamenta.

Ruska invazija Ukrajine 2022. godine, koja je započela 24. veljače imala je značajne implikacije na kampanju. Kako se medijska pokrivenost prebacila na rat, Macronova anketa značajno se poboljšala tijekom krize. Tijekom kampanje, čelnica krajnje desnice Marine Le Pen i Emmanuel Macron i dalje se smatraju vodećima u cijeloj zemlji, iako ankete pokazuju da potpora Le Pen slabi, što otvara vrata drugim kandidatima, osobito desnici, što je i htio iskoristiti Michel Barnier.

Predsjedničkoj utrci se pridružio i Michel Barnier. Od tada je pokrenuo radnu skupinu zastupnika LR-a, "Patriot and European" za razmatranje političkih pitanja. Više od četiri godine promatrači Brexita držali su se svake njegove riječi. A Michel Barnier je 24. prosinca 2020. godine, objavio da su dogovoreni uvjeti razvoda Europske unije od Ujedinjenog Kraljevstva. Ipak, ono što je bilo jedno od njegovih najvećih postignuća također je najavilo kraj njegove karijere u EU. Barnier je početkom siječnja proslavio svoj 70. rođendan, prekretnicu koja mu brani da ikada više radi za Europsku komisiju. Međutim, tajming možda nije mogao biti bolji, Brexit, koji je osuđivao kao lošu situaciju, mogao mu je pružiti odskočnu dasku za osvajanje francuskog predsjednika. Neki su odbacili bivšeg pregovarača EU-a o Brexitu koji se natječe da postane sljedeći predsjednik Francuske, jer nema šanse doći do Elyséesa zbog već prenatrpanog natjecanja desnog centra. Međutim,

promjena u načinu na koji konzervativna stranka Les Républicains (LR) planira odabrati svog kandidata, kao i novi podaci o tome što vjernici stranke stvarno misle, dali su njegovim pristašama novu snagu. Naime, Les Républicains odlučili su izabrati svog predsjedničkog kandidata na unutarstranačkoj konvenciji, umjesto da održe otvorene predizbore na kojima bilo koji francuski glasač može birati, što je bila potencijalno dobra vijest za Barniera, nakon što su podaci ključnih članova LR-a koje je objavio L'Opinion pokazali da dobiva podršku unatoč tome što je prvo odbačen kao autsajder. Iako podaci nisu bili reprezentativna anketa, pokazali su da 27 posto birača želi imenovati Barniera kao svog predsjedničkog kandidata ispred njegovih glavnih suparnika za stranačku nominaciju, Valérie Pécresse i Xaviera Bertranda. Barnier bi djelomično mogao imati koristi od činjenice da je za razliku od Pécressea i Bertranda, koji su obojica napustili LR, ali su ostali privrženi stranci, Barnier zadržao svoje članstvo. Ispostavilo se da je lojalnost važna.

5.1. Anti Eu populizam Michel Barniera u toku predsjedničke kampanje

Kao što smo već napomenuli, tijekom predsjedničke kampanje Michel Barnier potpuno okreće svoju politiku od europejca ka desnici, točnije anti EU populistu. Provedena anketa među konzervativnim biračima je pokazala da je Barnier najsposobniji predstavljati Francusku u inozemstvu, čak 66 posto, izbijajući kao najjači zagovornik vrijednosti političke desnice i centra, izjednačen s Bertrandom s 59 posto.

Ranije ove godine, francuski tisak je ismijavao Barnierove prigušene predsjedničke ambicije kao one koje ne žele. Etiketiran kao dosadan, staromodan eurofil, nije se isticao sve dok nije počeo govoriti o imigraciji. Barnier je prvo predložio uvođenje moratorija na useljavanje, a zatim izazvao medijski bijes pozivom Francuskoj da vrati svoj pravni suverenitet kako više ne bi bila podvrgnuta presudama Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava. Njegov tim je smatrao da kao bivši pregovarač o Brexitu ne može se osumnjičiti da je antieuropski nastrojen i u dobroj je poziciji da kritizira EU i ističe da postoje problemi s Europom. Ovi su potezi pomogli podići Barnierov profil, osobito u gornjim ešalonima konzervativne stranke. Prema jednom stranačkom savjetniku, Barnier

se također počeo obraćati utjecajnom djelu uglavnom katoličkih konzervativaca koji podržavaju obiteljske vrijednosti i francuski suverenitet.

Barnierovi pristaše također su se nadale da će on više privući birače u svjetlu Macronovih neuspjeha na međunarodnoj pozornici, posebno zbog pojave novog partnerstva između SAD-a, Ujedinjenog Kraljevstva i Australije i kasnijeg gubitka velikog ugovora o podmornici. Barnier je vodio teške pregovore o Brexitu i uvijek se držao svog. Ono što se dogodilo s Australijom pokazuje da Francuska nije bila na lopti i da je Macronova vlada bila previše arogantna, previše samouvjerenjena i vjerovala je da može slatkorječivo govoriti svima (Kere, 2022: 27).

Barnier je ubrzao svoju kampanju predstavljanjem svog tima. Ubrzo je objavio popis od preko 52 parlamentaraca koji ga podržavaju, ali kako se njegova kampanja povećavala, tako i Barnierovi prijedlozi o Europi su bivali pod sve većom pažnjom. Njegovo suverenitetsko prevladava nad imidžom povjerenika EU-a koji se kompromitirao tijekom 20 godina doprinoseći aktualnoj politici EU-a. To je vrlo pametno, ali bit će kompliciranije uvjeriti druge da on stvarno želi promijeniti Europu, Frontex i Schengen (Caulcutt, Remy, 2022: 3). Tijekom kampanje on sve više zvuči kao euroskeptik, zagovarajući stroge kontrole useljavanja, ograničenu ulogu europskih sudova, novu politiku patriotizma. Barnierove primjedbe su zapravo otišle znatno dalje jer se činilo da ističu Sud pravde EU-a kao opasnost za nacionalni suverenitet. Tako je na stranačkom događaju rekao da sve navedeno se ne može učiniti bez povratka pravnog suvereniteta, trajnog ugrožavanja presude ili osude na razini Europskog suda pravde ili Europske konvencije o ljudskim pravima, ili tumačenje francuskih pravosudnih institucija. Također je izjavio da će tijekom prvog kruga parlamentarnih izbora predložiti uvjete referenduma s dva cilja: parlamentarnu kontrolu nad kvotama useljenika svake godine i povrat slobode manevriranja i tumačenja tema vezanih uz useljavanje putem ustavnog štita (Kere, 2022: 36).

Brzo su počele pristizati zaprepaštene reakcije, posebice iz Francuske, Bruxellesa i novonastale suverene i globalne Britanije. Između ostalih, zanimljiv je komentar torijevskog zastupnika, Michael Fabricanta koji je sugerirao da Barnier zagovara Frexit, kao vlastiti odlazak Francuske iz EU-a, s argumentom da je to isti čovjek koji je tijekom pregovora o Brexitu pokušao omalovažiti UK jer je zahtijevala kontrolu nad sudovima i granicama, a sada želi isto za Francusku. Čak i neki francuski politički insajderi koji dobro

razumiju dinamiku predsjedničke utrke rekli su da su zaprepašteni Barnierovim komentarima i njegovim pokušajem da oštro skrene udesno. Mnogi francuski zastupnici u Europskom parlamentu i drugi žalili su što je čovjek Barnierovog "kalibra" izgubio dodir sa stvarnošću i činilo se da je djelovao iz čistog političkog oportunitizma.

Barnierove primjedbe očito su predstavljale takav udarac na institucije EU-a, da Mamer nije mogao, a da ne doda svoja dva eurocenta o ulozi CJEU-a i pravnim ovlastima EU-a u području azila i migracija. Prvo da je stajalište o primatu prava EU-a iznimno poznato i odnosi se na sva područja u kojima postoji zakonodavstvo EU-a. Drugo, ugovori su krajnje jasni: upravljanje azilom i migracijama podijeljena je nadležnost između Europske unije i država članica, za što je nadležan Europski sud pravde. Potrebna su zajednička europska rješenja i to je ono što je Komisija predložila u novom paktu o migracijama i azilu. Komisija ne određuje kvote za migraciju, s obzirom na to da to ostaje u nadležnosti država članica. A što se tiče Europskog suda za ljudska prava, on je u središtu temelja poslijeratne Europe i jamac je temeljnih prava diljem europskog kontinenta. Europski sud za ljudska prava vodi načela i vrijednosti na kojima se temelji Europska unija (Kere, 2022: 47-49). Iako je Komisija očito imala malo toga za reći o tom pitanju, u drugim institucijama nije se krio bijes zbog onoga što su mnogi smatrali izdajom od strane čovjeka koji je proveo godine kudeći Britance što su htjeli izaći iz EU, upozoravajući da se ne može prebirati o pogodnostima i privilegijama članstva u EU-u uz ignoriranje obveza zemalja članica, te uvijek iznova inzistiranje na nepovredivim pravima Europske unije iz njezinih ugovora.

Barnierove neočekivane i mnogo zapažene primjedbe imaju određenu usku logiku u kontekstu predizborne kampanje za francuskog predsjednika, u kojoj je Barnier zarobljen u žestokoj borbi između pet konzervativnih kandidata, koji se svaki pokušava istaknuti u nadi da će dobiti priliku natjecati se protiv Macrona i kandidatkinje krajnje desnice Marine Le Pen. Međutim, Barnier je, unatoč svojoj renomeu vezanoj za Brexit, prema anketama bio na začelju, iza Xaviera Bertranda i Valérie Pécresse.

Za mnoge je euroskeptično stajalište koje je Barnier demonstrirao tijekom kampanje, odbacivanje njegove vrste proeupejstva, a to mu možda neće moći oprostiti njegove prethodne pristaše u Francuskoj. Situacija koja se predstavlja ovoj demografiji francuskih glasača je takva da ako Barnier, bivši vrhovni svećenik europske politike, prihvati republikansku nominaciju za kampanju za francuskog predsjednika, on ne bi bio

proeuropski izbor na glasačkom listiću. Štoviše, odbacivanje njegovog proeuropejstva neće biti dovoljno da osigura potporu onih na desnici Le Pen, koji će baciti jedan pogled na njegov CV i izvući vlastite zaključke u magli pomahnitalog euroskepticizma.

Barnierova politika preokreta neće se dobro pokazati predsjedničkom kandidatu u onome što bi se moglo smatrati njegovim posljednjim bacanjem kocke za jednu od najvrjednijih nagrada u europskoj unutarnjoj politici. Ovo se događa u trenutku u kojem će nadolazeći odlazak njemačke kancelarke Angele Merkel ostaviti vakuum vodstva koji će trebati ispuniti čelnik prepun europskih uvjerenja i ambicija.

5.2. Okretanje Michel Barniera ka desnici i promjena u vanjskoj politici

Barnier, francuski državnik veteran koji je stekao široko priznanje za očuvanje jedinstva EU27 tijekom spornog procesa Brexita, postao je kandidat Les Républicains, njegove konzervativne stranke desnog centra, za predsjednika Francuske. Posebnu oluju je izazvao na stranačkom događaju kada je izjavio da je pravni suverenitet Francuske ugrožen od strane EU i pozvao na referendum o pitanju imigracije. Navedenim je Barnier najavio svoj pomak udesno kada je riječ o migracijskoj politici, ali njegova tvrdnja o ugrožavanju suvereniteta Francuske od strane Suda pravde EU-a bila je izuzetno uznemirujuća, osobito zato što je odražavala središnji argument koji su iznijeli zagovornici Brexita u izlasku UK iz EU. U Bruxellesu, kao što smo već napomenuli, mnogi su bili zaprepašteni ironijom bivšeg visokog predstavnika EU-a, koji se jednim potezom, čini se, odrekao tog neumornog europskog žara koji je definirao retoriku Komisije.

Zaokret Michela Barniera prema francuskom suverenitetu i desnici jedan je od najironičnijih obrata Brexita. Bilo da je to znak oportunitizma ili istinske promjene mišljenja, to su svakako bile loše vijesti za Europsku uniju. Barnierov zaokret ka desnici, kada postavlja zahtjeve za reformom unutar EU-a daleko je iznad očekivanja jednog doskorašnjeg europejca. Nekad obožavana Barnierova publika malo se utišala, a dvije su mogućnosti za tako nešto. Prva je da je cijelo vrijeme bio iskren i da se predomislio. Nije nemoguće, ljudi stalno mijenjaju mišljenje. Ako je Margaret Thatcher mogla izgraditi jedinstveno tržište, a kasnije zaključiti, vidjevši to u praksi, da bi trebali otići, onda nema

razloga zašto Michel Barnier možda nije imao sličan put. Alternativno, možda je jednostavno vrlo posvećen poslu koji trenutno radi. Dakle, dok mu je Komisija bila šef, zalagao se za svetost i primat EU-a kako bi zadovoljio svoje odgovornosti i svoju publiku, a kada želi mjesto francuskog predsjednik, umjesto toga nudi biračkom tijelu ono što želi. Nazovimo to dužnošću, oportunistom, opet nije nezamislivo.

Barnier je bio u pet stranaka, ali nikada nije promijenio politički kaput. Gaulistički ili širi pokreti desnog centra stalno su mijenjali svoja imena i geometriju. Barnier im je svima ostao vjeran (Nicholson, 2021: 54). Prije uvjerljivih francuskih predsjedničkih izbora, stranačko-politička životna priča Michela Barniera značajna je iz dva razloga. Prvo, to pomaže objasniti zašto je Barnier postao favorit za predsjedničkog kandidata glavne francuske stranke desnog centra na zatvorenim predizborima početkom prosinca. Interne ankete pokazuju da se članovi okreću, više u očaju nego u očekivanju, Barnieru, čovjeku koji je uvijek bio uz stranku (kako god se ona zvala). Drugo, iskrivljena povijest Barnierova života i vremena također objašnjava zašto Barnier, star 70 godina, možda nikada neće biti predsjednik Republike. Ako postane kandidat desnog centra, mogao bi biti čovjek koji će svoju političku obitelj spasiti od zaborava. Vjerojatnije je da će ga se možda sjećati kao posljednjeg poglavara problematične političke dinastije koja se proteže od Charlesa de Gaullea do Nicolasa Sarkozyja.

Nakon desetljeća mijenjanja oblika, podjela, ujedinjavanja, zabadanja noževa u leđa, gaženja pravila potrošnje, kršenja zakona, francuskom desnom centru ponestaje ideološkog i izbornog puta. Dio njenog teritorija, nacionalistički, antieuropski, antimigracijski, društveno konzervativni, prije nekoliko godina osvojila je Marine Le Pen. Drugi dio, socijalno i ekonomski liberalni, proeuropski, pripojio je 2017. godine Emmanuel Macron. Daljnji dio tvrdog mišljenja desnog centra, obrazovaniji i bogatiji od lepenističkih birača, migrira ka Ericu Zemmouru, gdje je vjerojatno Barnier vidjeo potencijalni kapacitet. Nadalje, referendumski inicijativa za EU, koliko god bila ograničena, promijenila je Barnierov imidž beskompromisnog briselskog tehnokrata, što je dovelo do toga da je Barniera zavoljelo tvrdokorno članstvo koji su ostali u francuskom desnom centru.

Nacionalističko-autoritarni pomak članstva LR-a ponekad se uspoređuje s onim što se dogodilo američkoj Republikanskoj stranci pod Donaldom Trumpom ili Britanskoj

konzervativnoj stranci preko Borisa Johnsona i Brexita. Postoje točke za usporedbu, ali bitka za francuski desni centar puno je starija.

U svakom slučaju to je zanimljiva strategija koja razotkriva stvarnost Barnierova političkog izazova u Francuskoj - odricanje od više od desetljeća profesionalne povijesti na vrhuncu europske politike. Svojim protuimigracijskim stavom koji je privlačan biračkom tijelu koje je sve više zaljubljeno u tvrdolinijašku retoriku modela Le Pen, Barnier otuđuje pristaše svog osobnog proeuropejstva koje je izgradio tijekom duge i raznolike karijere u Bruxellesu i Parizu.

ZAKLJUČAK

U proteklom desetljeću, egzogeni događaji i vanjski uvjeti pogodovali su rastu populizma jer je značajan dio svijeta prošao kroz najdužu ekonomsku recesiju i krizu u jednom stoljeću. Tome se mogu dodati transnacionalni tokovi migranata i rastuće nejednakosti u dohotku, što su ekonomisti snažno pokazali unutar i između zemalja. Takve su krize korijeni populizma, kako povijesno tako i suvremeno. U tom smislu su pojedine populističke političke stranke predstavile jedinstveni nativistički odgovor na gospodarsku krizu. Doista, primjećuje se da globalizacija, koja zahvaća mnoge od ovih trendova, pruža plodno tlo za populizam. Ukratko, uvjeti za još daljnji populistički val su, dakle, prisutni.

Michael Barnier je jedan u nizu slučajeva koji su mijenjali svoje pozicije, od glavnog pregovarača Brexita do anti EU populista. Što se tiče samog Brexita, vidjeli smo da kada pregovarate o budućoj vezi, povjerenje je bitno. Međutim, kada je taj odnos rezultat prekida postojećeg odnosa, pregovore će vjerojatno karakterizirati nepovjerenje. Učinkovita komunikacija u takvim okolnosti postaju ključne za učinkovitu suradnju i kompromis. Nažalost, kao u slučaju pregovora EU-UK o Brexitu, radikalno različiti komunikacijski stilovi populističkih i tehnokratskih političkih stilova doprinosi osjećaju nepovjerenja između stranaka, kao suprotstavljeni narativi, izvori legitimnosti i izvori nelegitimnosti postaje sporna točka koja dovodi do sumnje u integritet, legitimitet i poštenje s druge strane. Pregovori o Brexitu tipični su za Ujedinjeno Kraljevstvo koje zakonske procedure i raspravu o detaljima tehničke politike vidi kao sredstvo potkopavanja volje britanskog naroda, što je dovelo do javnog propitivanja namjera EU. Za usporedbu, EU, čiji je glavni pregovarač bio Michael Barnier je okarakterizirala pristup UK-a ignoriranjem ili čak pokušava zaobići zakone i procedure, dok izbjegava raspravu o politici u favoriziranje nejasne političke retorike kao demonstracije iracionalnosti i neozbiljnosti u pregovorima. Kad se pogleda logika argumentacije populističke i tehnokratske političkih stilova, te optužbe ili nagovještaji služe za jačanje percepcije da je druga strana i nelegitimna i dovodi u pitanje legitimnost prve strane. S obzirom na to da je Brexit započeo s uvjetima nepovjerenja, ova polarizacija je dodatno ojačala osjećaja nepovjerenja, što je otežalo pregovore, a time i buduće odnose.

Nakon ovakvih populističkih stilova u Brexitu, možda nije ni začuđujući Barnier koji je često napominjao da se veseli povratku u Francusku nakon konačne ratifikacije trgovinskog dogovora EU-UK, gdje potpuno okreće svoju politiku od europejca ka desnici, točnije anti EU populista. Zaokret Michela Barniera prema francuskom suverenitetu i desnici jedan je od neočekivanih obrata Brexita, bilo da je to znak oportunitizma ili istinske promjene mišljenja, to su svakako bile loše vijesti za Europsku uniju.

Iako je često oslikan kao antibritanski politički insajder iz francuskog establišmenta, Barnier ima više slojeva nego što se čini na prvi pogled. Ovo je, naposljetku, čovjek kojeg su vatreni obožavatelji bodrili dok je zavaravao UK u pregovorima o Brexitu. Bio je čuvar nepovredivih ugovora EU-a, koji je vidio širu sliku usprkos neobičnim zahtjevima za demokratskom samoupravom, i bio je toliko predan Europskom sudu pravde da je želio da zadrži svoj autoritet nad britanskim zakona čak i nakon Brexita.

Ostaje i dalje dilema da li je njegov obrt stvaran ili prividan. Bio je jedna od najpoznatijih osoba EU-a, koja je provela 10 godina kao povjerenik, a pet kao njezin glavni pregovarač, vidio je organizaciju iznutra i zaključio da njezina temeljna načela ne funkcioniraju u najboljem interesu njezinih država članica. Ili pak on to zapravo ne misli, ali lukavi veteran pet desetljeća u politici na takozvanoj prvoj liniji vjeruje da će takva izjava biti dovoljno popularna među francuskim biračima da bi mu to moglo dati priliku za pobjedu na predsjedničkim izborima.

Istina je malo kompliciranija. Barnierova poanta je da EU nema koherentnu politiku za vanjsku imigraciju i stoga bi nacionalne vlade trebale imati pravo kreirati vlastitu. Kako stvari stoje, po njemu, europski sudovi tumače svoje ugovore na načine koji to onemogućuju.

LITERATURA

1. Aalberg, T., Claes, H. (2017). *Comprehending Populist Political Communication*. New York: Routledge
2. Barnier, M. (2011). *European Union and the Economic Crisis*. Bruxelles: Larcier
3. Barnier, M. (2020). Negotiations with the UK: Michel Barnier, the European Commission's Chief Negotiator, sets out points of convergence and divergence following the first round of negotiations. Brussels: *European Commission – Speech*
4. Boffey, D., Sabbagh, D. (2018). Barnier confronts Raab over discovery of Brexit no-deal letters EU27. *The Guardian*. dostupno na <https://www.theguardian.com/politics/2018/sep/11/uk-should-remain-eus-closest-ally-after-brexitmay-tells-cabinet> pristupljeno 27.07.2022
5. Bonikowski, B., Gidron, N. (2015). Populism in Legislative Discourse: Evidence from the European Parliament, 1999-2004. *Working paper Harvard University*. No. 13
6. Canovan, M. (2002). *Taking Politics to the People: Populism as the Ideology of Democracy in Democracies and the Populist Challenge*. New York: Palgrave
7. Caulcutt, C., Remy, P. (2022). Michel Barnier's French presidential bid gets fresh legs. *Politico*. dostupno na <https://www.politico.eu/article/michel-barnier-france-2022-president-election/> pristupljeno 03.08.2022.
8. Calhoun, C. (2016). Brexit Is a Mutiny Against the Cosmopolitan Elite. *New Perspectives Quarterly*. 33 (3)
9. Carrapico, H. Niehuss, A., Berthélémy, C. (2018). *Brexit and Internal Security: Political and Legal Concerns on the Future UK-EU Relationship*. New York, NY: Palgrave Pivot.
10. Closa, C. (2019). Inter-institutional Cooperation and Intergroup Unity in the Shadow of Veto: The Construction of the EP's Institutional Role in the Brexit Negotiations. *Journal of European Public Policy*. No. 4
11. Connelly, T. (2018). *Brexit and Ireland: The Dangers, the Opportunities, and the Inside Story of the Irish Response*. London: Penguin

12. Dawes, N. (2016). Maneuvering a New Reality for US Journalism. *Columbia Journalism Review*. No. 22
13. Ernst, N., Engesser, S., Büchel, F., Blassnig, S., Esser, F. (2017). Extreme Parties and Populism: An Analysis of Facebook and Twitter across Six Countries. *Information, Communication & Society*. 20 (9)
14. Gostyńska-Jakubowska, A. (2017a). Parliamentarians in Brexit talks: Bulls in a china shop? *Centre for European Reform*. No. 9
15. Gostyńska-Jakubowska, A. (2017b). Brexit maze: The role of EU institutions in the negotiations. *Centre for European Reform*. No. 10
16. Hawkins, K. A., Riding, S., Mudde, C. (2012). Measuring Populist Attitudes. Political Concepts Committee on Concepts and Methods. *C&M Working Paper*. No. 55
17. Inglehart, R., Norris, P. (2017). Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash. Philadelphia: *Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association*. No. 7
18. Jensen, M., Kehlstrup, J. (2019). House United, House Divided: Explaining the EU's Unity in the Brexit Negotiations. *Journal of Common Market Studies*. No. 1
19. Juncker, J. C. (2016). Speech by President Juncker to the plenary session of the European Parliament on the result of the referendum in the United Kingdom. dostupno na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_16_2353 pristupljeno 23.07.2022.
20. Kere, Z. (2022). *Les élections en RDC vues par une journaliste*. Paris: Eric Impion Foundation
21. Kriesi, H. (2014). The Populist Challenge. *West European Politics*. 37 (2)
22. Middelaar, L. (2019). *Alarums and Excursions: Improvising Politics on the European Stage*. Newcastle: Agenda
23. Moffitt, B., Tormey, S. (2014). Rethinking Populism: Politics, Mediatization and Political Style. *Political Studies*. 62 (2)
24. Moffitt, B. (2015). How to Perform Crisis: A Model for Understanding the Key Role of Crisis in Contemporary Populism. *Government and Opposition*. 50 (2)
25. Mouffe, Chantal. (2016). In Defence of Left-Wing Populism. *The Conversation*, dostupno na <https://bit.ly/1TGuaie> pristupljeno 14.07.2022.

26. Mudde, C., Kaltwasser, R. (2018). Studying Populism in Comparative Perspective: Reflections on the Contemporary and Future Research Agenda. *Comparative Political Studies*. No. 27
27. Müller, J. W. (2016). *What Is Populism?* Philadelphia: University of Pennsylvania Press
28. Nick, R. (2015). Europe's Far Right Seeks To Exploit Post-Paris Attack Fears. *The Huffington Post*. No.18
29. Nicholson, C. (2021). Michel Barnier: "There was never a spirit of revenge" in Brexit talks', *France 24 Talking Europe*. dostupno na <https://www.france24.com/en/tv-shows/talking-europe/20210129-michel-barnier-there-was-never-a-spirit-of-revenge-in-brexit-talks> pristupljeno 20.07.2022.
30. Rozenberg, O. (2020). *The French Parliament and the European Union*. London: Palgrave Macmillan
31. Stourton, E., Desmet, L. (2019). *Blind Man's Brexit: How the EU Took Control of Brexit*. New York: Simon & Schuster UK.
32. Tormey, S. (2018). Populism: Democracy's Pharmakon? *Policy Studies*. 39 (3)
33. Urbanati, N. (2014). *Democracy Disfigured*. New York: Columbia University Press